

ARMEN FINANTZAKETA ETA GIZARTE ERANTZUKIZUN KORPORATIBOA EUSKADIN

Setem

Argitaratzailea::

Setem

SETEM Hego Haizea

San Vicente de Paúl, 10 behe 01001 Vitoria-Gasteiz
www.setem.org/euskadi | euskadi@setem.org

Egileak:

Jordi Calvo, Max Carbonell eta María Fraile
(Centre Delàs d'Estudis per la Pau)

Eskerrak:

Nestor Blanch, Igarki Querejazu, Iratxe Arteagoitia

Diseinua: Erreka Multimedia Scoop

Ikerketa hau formatu digitalean aurki dezakezu hemen: <https://www.setem.org/euskadi/eu/argitalpenak/>

Lan hau Creative Commons lizentziapean dago.

Argitalpen hau Lankidetzeta eta Elkartasunerako Euskal Agentziaren laguntza ekonomikoarekin egin da.

Dokumentu honen edukia SETEM Hego Haizeari dagokio soil-soilik.

Laguntzaileak:

AURKIBIDEA

1. Sarrera	04
2. Euskal bankuen defentsa sektoreko GEK	06
2.1 BBVA	07
2.1.1 BBVA eta Yemengo gerra	10
2.1.2 BBVA, Gazako genozidioaren erantzukide	12
2.2 Kutxabank	14
2.3 Laboral Kutxa	15
2.4 Rural Kutxa – Nafarroako Rural Kutxa – Grupo Caja Rural	16
2.5 BBVA, Kutxabank eta Caja Rural eta IMI Systems (Elbit Systems) israeldarraren metal-hornitzailea den Sidenorren finantzaketa	18
3. EAEn jarduten duten bankuen arma-finantzaketa eta GEK	20
4. Banka armatuaren tokiko alternatibak, banka etikoa Euskadin	23
4.1 Fiare Banca Etica	23
4.2 Coop57/Koop57	24
4.3 Oikocredit	25
5. Ondorioak eta gomendioak	26
6. Erantsiak	28
Armamentu-enpresen zerrenda eta haien jarduera nagusia	28
EAEn jarduten duten banku nagusien defentsa-araudien laburpena	31

1. SARRERA

Txosten honen helburua Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) finantza-sistemaren eta armagintzaren arteko harremana modu kritikoan aztertzea da eta, bereziki, eskualdean jarduten duten bankuen gizarte erantzukizun korporatiboko (GEK) politiken eta armagintza-enpresen finantzaketa praktika eraginkorren arteko koherentzia —edo inkoherentzia— ebaluatzea. Euskadin presentzia duten banku nagusiak eta lau euskal finantza-entitateak aztertzean, argi geratzen da hastapen etikoak eta IGG irizpideak (ingurumen, gizarte eta gobernantza irizpideak; ESG siglak ingelesez, environmental, social and governance) aplikatzen dituztela baieztatzen duten finantza-entitateek, dena den, praktika ez-etikoak izaten dituztela. Izan ere, armagintza-enpresetan inbertitzen dute eta, are gehiago, gatazka armatuekin eta giza eskubideen bortxaketarekin zeharkako harremana izan dezakete, gerrako krimenak egiteko haien armak erabili dituzten armadei armak bidaltzen baitizkieke.

Metodologiari dagokionez, lehenik eta behin, EAEko finantza-entitate nagusien (BBVA, Kutxabank, Laboral Kutxa eta Rural Kutxa) GEK politikak berrikusi eta konparatu ditugu, zehazki, araudi-markoak, bazterketa-irizpideak eta defentsa sektoreari lotutako jasangarritasunaren inguruko hitzaldi publikoak. Ondoren, politika horiek armamentu-sektoreko enpresen finantzaketaren inguruko datu enpirikoekin alderatu ditugu.

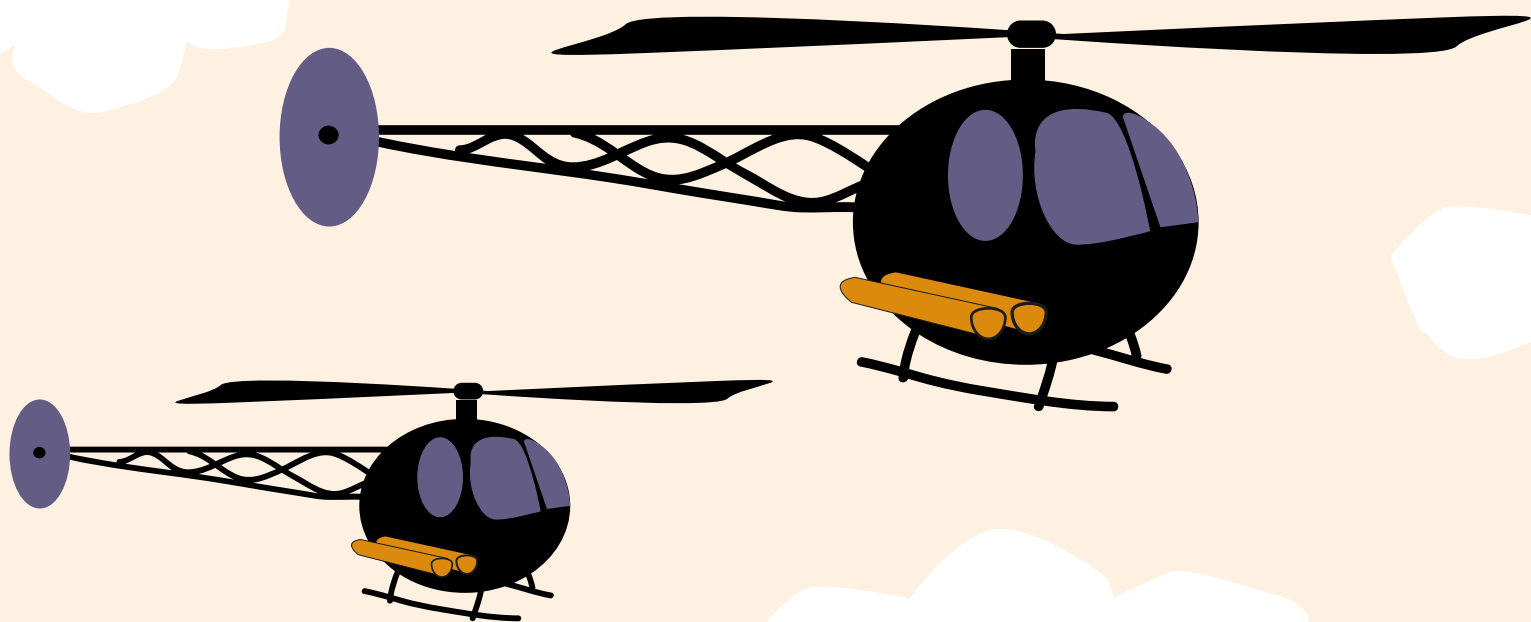
Horretarako, Centre Delàs d'Estudis per la Pauk eta PAX Nederlandsek egindako banka armatuari buruzko txosten espezializatuak, Banka Armatua eta Don't Bank on the Bomb kanpainak elikatzeko erabiltzen direnak, alegia, finantza datu-baseak eta bankuen adierazpen instituzionalak erabili ditugu. Yemengo gerra eta Palestinako biztanleriaren genozidioa bezalako gatazketan finantza-erantzukidetasuna duten kasu bereziki eztabaidagarriak aztertu ditugu, gerra-egoeretan edo genozidioa burutzeko banku-inbertsioek duten benetako eragina argi uzteko.

Horrez gain, ikerketa kazetaritzaren bidez lortutako datuak ere txertatu ditugu eta EAEko enpresen —hala nola Sidenor— eta Israelgo armagileen arteko arestiko merkataritza-harremanak alatzen dituzte. Armagile horiek, Palestinako herria sarraskitzeko estrategia dela eta, genozidio, garbiketa etniko eta gizateriaren aurkako krimenak egiteagatik salatu dituzte.

Txosten honekin Euskadin finantza etikoen pentsamendu kritikoari laguntzea eta banka etikoa bezalako alternatibak sustatzea da xedea. Ikerketa biztanleriarentzako, arduradun politikoentzako eta finantza-entitateentzako tresna kritiko gisa proposatu dugu, azken horiek armen ugaritzearekin, armagintza-lasterketarekin eta gerrako krimenekin duten harremanari dagokionez diskurtsoaren eta praktikaren artean koherentzia handiagoa izateko bidean laguntzeko.

Horretarako, txostena zenbait ataletan antolatu dugu. Horien artean bigarren atala sakontasunagatik eta luzeragatik nabarmentzekoa da, defentsa sektorean euskal bankuen GEK politikak aztertzen ditu. Hirugarren atalak EAEn dauden banku-entitate guztiak hartu eta horien azterketa egiten du. Laugarren atalak Euskadin presentzia erreala duten banka armatuaren alternatiba etikoak aurkezten ditu, zehazki Fiare Banca Ética, Coop57/Koop57 eta Oikocredit. Azkenik, txostenean aipatutako armamentu-enpresen deskribapen laburra daukan taula eta aztertutako euskal finantza-entitateen defentsa arloko GEKen ezaugarriak dituen beste taula bat erantsita daude.

2. EUSKAL BANKUEN DEFENTSA SEKTOREKO GEK

Gizarte erantzukizun korporatiboa (GEK) edo enpresaren gizarte erantzukizuna (EGE) «enpresek eraginak kudeatzeko darabiltzaten ekintza boluntarioen multzoa da (...). Gizarte-, ingurumen- eta ekonomia-arazoen azpiko arrazoiak jorratu beharrean, kanpoko espektatibak betetzen dituzten ekimen filantropikoak bezalako ekintzetan oinarrituta daude, batik bat enpresaren ospea hobetzera bideratuta (...)».¹ Une zehatz batean gizarteak erakundeekiko dituen espektatiba ekonomiko, legal, etiko eta diskrezionalak dira GEK (Carroll, 1999, or. 268)² eta ekonomia neoliberalaren mozkin ekonomikoak maximizatzeke ikuspegia areagotu egiten duen enpresa-etikaren kontzeptuaren garapena da.

Defentsa sektorearekin lotutako GEK berriagoa da eta behintzat 2000. urtetik existitzen da. Orduan, gizarte zibilak kanpainak abiatu zituen bankuen ardura azpimarratzeko industria militarrekin lotutako zein proiektu finantzatu erabakitzeke orduan. Urteen poderioz, kanpaina horiek adierazi dute armamentua ekoizten edo saltzen laguntzen duen banku bat ezin dela gizarteko arduraduntzat hartu eta, hortaz, bere GEK gizarte-marketineko estrategien multzoa besterik ez da, hau da, gizartearekiko inbertsio arduragabeek edo giza eskubideak ez errespetatzeak sortu diezaioketen aurpegi txarra garbitzeko ekintzak.³

Gizarte erantzukizun korporatiboa (GEK) ezartzen duten bankuek, gero eta gehiago, IGG irizpideen (ingurumen, gizarte eta gobernantza irizpideak; ESG siglak ingelesez, environmental, social and governance) bidez egiten dute. Finantza-entitateak haien ingurumen- eta gizarte-inpaktua kudeatzen laguntzeko ez ezik, ekintzena eta finantzatzen dituzten enpresena kudeatzen ere laguntzeko balio beharko lukete irizpide horiek. Bankak IGG irizpideak behar bezala ezartzeko, adibidez, haien eragiketen karbono aztarna murriztu, industria kutsatzaileetan inbertsioak saihestu, lan-praktika bidezkoak bermatu edo armagintzan inbertsioak ezabatu beharko lituzkete. Banku ugari GEK politikak ezarri eta IGG irizpideak jarraitzen dituztela

¹ Pacto Mundial (2025). De la Responsabilidad Social Corporativa (RSC) a la sostenibilidad empresarial. <https://www.pactomundial.org/noticia/de-la-responsabilidad-social-corporativa-rsc-a-la-sostenibilidad-empresarial/>, 2025/06/14an kontsultatua.

² Carroll, A. B. (1999). Corporate Social Responsibility. *Business & Society*, 38(3), 268-295.

³ Calvo Rufanges, J. (2013) Banca Armada vs Banca Ética. Editorial Dharana.

adierazi arren, armagintza-enpresei dagozkien datuek ikuspuntu hori nahikoa ez dela argi uzten dute.⁴

Izan ere, armamentu-enpresek finantza-entitate publiko zein pribatuek hornitzen dituzten askotariko mekanismoen bitartez finantzaketa jaso ohi dute. Armagintza finantzatzeko bost modu nagusi daude:

1. Akzioetan parte-hartzea, jabetzaren zati bat eta erabakiak hartzeko ahalmena ematen du.
2. Finantza-entitateak kudeatzen dituzten bonuak eta zor-agiriak jaulkitzea, horien jaulkipen eta salmentagatik komisioak lortuz.
3. Armamentu-enpresen akzioak barne hartzen dituzten inbertsio funtsak, bezeroek sektore horretan inbertitu ahal izateko.
4. Armamentu-enpresentzako kredituak eta maileguak.

Jarraian, euskal banku nagusien defentsa arloko GEK politikak ikusiko ditugu eta baita finantza-entitateen eskutik armagintza-enpresek askotariko finantzaketa-motak dituztela ere, zehazki, Banka Armatua eta *Don't Bank on the Bomb* kanpainetarako Centre Delàs d'Estudis per la Pauk eta Pax Netherlandsek, hurrenez hurren, egindako txostenetan aztertutako armagintza-enpresen kasuak dira.

2.1 BBVA

BBVAk defentsa sektorean hainbat jardunbide-arau garatu ditu 2005etik, hain zuzen ere, armetan egiten zituen inbertsioak salatzeke *BBVA sin Armas* izeneko kanpaina abiatu zenetik.

Banku honek estatuek euren burua babesteko daukaten eskubidea legitimotzat hartzen du eta, hortaz, baita armak garatzeko, ekoizteko eta edukitzeko eskubidea ere.⁵ Dena den, industria militarreko jarduera batzuk bere hastapen etikoen eta erantzukizun korporatiboaren aurkakoak direla gogoan dauka. Hori dela eta, eztabaidagarritzat dituen armak ekoizten, mantentzen edo salerosten dituzten enpresak finantzatzeko, horietan inbertitzeko edo horiei zerbitzuak emateko berariazko debekua dauka ezarrita. Zehazki, arma eztabaidagarrien artean pertsonen kontrako minak, arma biologikoak, arma kimikoak, barreiatze-bonbak eta arma nuklear eztabaidagarriak daude, besteak beste.

BBVAren arabera, giza eskubideen bortxaketa larriak egoteko arrisku handia dagoen herrialdeekin armen salerosketarekin lotutako inbertsioak baztertzen ditu.⁶ EB, NBE edo ESLaren blokeoa duten herrialdeei edo erakundeei armak saltzen dizkieten enpresak ez

⁴ Pacto Mundial (2025, apirilak 15). ¿Qué son las siglas ASG o ESG? Pacto Mundial. <https://www.pactomundial.org/noticia/la-sostenibilidad-empresarial-desde-las-siglas-asg-o-esg/>, 2025/06/14an kontsultatua.

⁵ Coloma, E. (2024) Normas de actuación de BBVA en materia de defensa. <https://www.bbva.com/es/normas-actuacion-bbva-materia-defensa/>, 2025/06/15ean kontsultatua.

⁶ BBVA. (2014, maiatza). Normas de actuación en materia de defensa. https://accionistaseinversores.bbva.com/wp-content/uploads/2017/05/norma-defensa_mayo2014.pdf

ditu finantzatzeko, ez du horietan inbertitzen ezta horiei zerbitzurik eskaintzen ere. Araudiaren arabera, arma-blokeoa duten herrialdeen eta giza eskubideak urratseko arrisku handia duten herrialdeen armamentu eztabaidagarriarekin lotura duten enpresen zerrendak hiru hilez behin eguneratzen ditu (ez publikoki).^{7 eta 8}

Horrez gain, arma nuklearren inguruko bere jarrera aipatzen du eta BBVAk ez ditu automatikoki arma nuklear guztiak baztertzen, pertsonen kontrako minekin, barreiatze-bonbekin edo arma kimikoekin eta biologikoekin ez bezala; aitzitik, arma nuklear eztabaidagarriak daudela ezartzen du eta, zehazki, Arma Nuklearrak Ez Ugaritzeko Itunaren baitan ez dauden herrialdeetako enpresek ekoiztutakoak aintzat hartzen ditu. Hau da, BBVAk ez die finantza-zerbitzurik eskaintzen arma nuklearren ekoizpenarekin lotura duten enpresei baldin eta enpresak edo ekoizpen-herrialdeak Arma Nuklearrak Ez Ugaritzeko Itunaren baitan ez badaude. Hala, enpresa batek Arma Nuklearrak Ez Ugaritzeko Itunaren pean arma nuklearrak ekoizten baldin baditu (esaterako, AEBn, Erresuma Batuan, Frantzia, Txinan edo Errusian), BBVAk finantza-zerbitzuak eskaini ahal dizkio, geroago ikusiko dugun bezala; baina Arma Nuklearrak Ez Ugaritzeko Itunetik at dauden herrialdeek ekoiztekoan (adibidez, Ipar Korea, India, Pakistan edo Israel), finantzaketa edo inbertsioa baztertuko lukete.

Azkenik, nabarmentzekoa da 2021ean BBVAren Ingurumen- eta Gizarte-Markoan Defentsa Arloko Jardunbide-Araua txertatu zutela beharrezko diligenza-irizpideen artean. Bertan, ingurumen- edo gizarte-eragin ahalmen handiagoa duten sektore jakinak finantzatzeko lerro gorri argiak ezarri zituzten, eta baita karbono gutxiko ekonomiarantz iragateko esposizio handiagoa duten sektoreak finantzatzeko ere: energia, meatzaritza, azpiegiturak, agroindustria eta defentsa⁹.

Armamentuan inbertsioak baztertzen dituen BBVAren gizartearekiko inbertsio arduratsuari dagokionez, inbertsio-ezaugarri arduratsuak dituzten funtsetan¹⁰ BBVAk IGG irizpideak betetzen dituzten zenbait aukera eskaintzen ditu, hala nola errenta finkoko BBVA *bonos sostenibles* ISR edo BBVA *equilibrio sostenible ISR mixto*. Bigarren horren errenta aldakorrek JP Morgan edo Goldman Sachs barne hartzen ditu¹¹, Estatu Batuetako industria militarra finantzatzeagatik nabarmenak diren finantza-entitateak.

Laburbilduz, BBVAk antza ezaugarri murriztaile kopuru handia pilatzen dituen politika zehatza dauka. Hala ere, horrek ez du esan nahi armagintza-industriarekin loturak hausteko konpromiso argia daukanik, izan ere, bere xedea ez da armamentuan inbertsioa zerora murriztea, baizik eta zati bat mugatzea.

Ondoren, BBVAren GEK politiken eta armagintza-enpresen finantzaketaren arteko inkoherentziak urteetan zehar ageri dira, hurrengo taulan aipatutako txostenek bildutako datuen arabera.

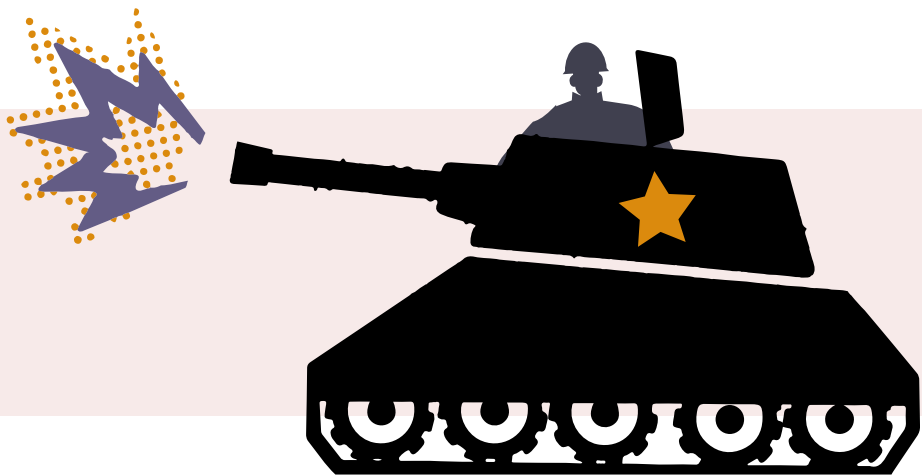
7 Coloma, E. (2024). Normas de actuación de BBVA en materia de defensa. <https://www.bbva.com/es/normas-actuacion-bbva-materia-defensa/>, 2025/06/15ean kontsultatua.

8 BBVA (2015). BBVA en 2014. https://accionistas.inversores.bbva.com/wp-content/uploads/2017/02/BBVAen2014_tcm926-508564.pdf, 2025/06/15ean kontsultatua.

9 BBVA (2024). BBVA dejará de financiar a empresas del carbón. <https://www.bbva.com/es/sostenibilidad/bbva-dejara-de-financiar-a-empresas-del-carbon>, 2025/06/15ean kontsultatua.

10 BBVA (s.f.). Fondos de Inversión con características sostenibles. <https://www.bbva.com/es/sostenibilidad/fondos-sostenibles-invertir-en-verde-es-el-mejor-ahorro/>, 2025/06/15ean kontsultatua.

11 BBVA (s.f.). BBVA Equilibrio Sostenible ISR, FI. <https://www.bbvaassetmanagement.com/es/fondos/?ES0164956007/BBVA-EQUILIBRIO-SOSTENIBLE-ISR,-FI>, 2025/06/15ean kontsultatua.

1. taula: BBVAren arma-finantzaketa 2015-2024

Iturria	Armagintza-enpresak	Guztira
Txostena: Radiografía de la Banca Armada en la Comunidad Valenciana ⁽¹⁾ .	(txostenak ez ditu enpresen datuak ematen)	\$7.206.061.752,96
45. txostena: Aseguradoras y Fondos de Pensiones que financian empresas de armas ⁽²⁾ .	Aecom, Airbus, Boeing, BWX Technologies, General Dynamics, Honeywell, Jacobs Engineering, Navantia, Maxam, Indra, Leonardo, Dassault, Raytheon	4.450.765.116,82 €
48. txostena: Financiación de las armas de la guerra de Yemen ⁽³⁾ .	Airbus, Boeing, General Dynamics, Leonardo, Navantia, Raytheon Technologies, Oesia	\$3.401.309.592,96
59. txostena: Financiación de la militarización y la guerra de fronteras en el Mediterráneo ⁽⁴⁾ .	Airbus, Boeing, Honeywell International, General Dynamics, Leonardo, Safran, Thales, Grupo Eulen, Atos, Accenture, Indra	\$4.752.628.753,67
66. txostena: La Banca Armada y su corresponsabilidad en el genocidio en Gaza ⁽⁵⁾ .	Boeing, General Dynamics, Leonardo, Oshtkosh Corp, Rheinmetall, Rolls-Royce	\$1.558.023.078,87
71. txostena: El negocio de los bancos en el belicismo global ⁽⁶⁾ .	Aernnova, Airbus, Dassault, General Dynamics, Indra, Leonardo, Rheinmetall, Rolls-Royce, Saab, Safran, Sidenor, Thales, (14.3 taula, 2022-2024)	\$1.639.600.000,00

Iturria: geuk egina

Metodologia-oharra:

- (1) Fraile, M. y otros (2022). Radiografía de la banca armada en la Comunitat Valenciana 2022, Setem, <https://www.setem.org/comunitat-valenciana/wp-content/uploads/sites/15/2022/12/radiografia-Castellano-Web.pdf>
- (2) Calvo, J. y Aragón, E. (2020). Aseguradoras y fondos de pensiones que financian empresas de armas, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2020/09/informe45_BancaAseguradorasArmadas_CAST_DEF-1.pdf
- (3) Amorós, G. y otros (2021). Financiación de las armas de la guerra de Yemen, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2021/04/embargado_informe48_FinanciacionArmasGuerraYemen_CAST_DEF-1.pdf
- (4) Amorós, G., & Aragón, E. (2023). Financiación de la militarización y la guerra de fronteras en el Mediterráneo [Informe 59]. Centre Delàs d'Estudis per la Pau. https://centredelas.org/wp-content/uploads/2023/05/informe59_RE_BancaArmada_MilitaritzacioGuerraFronteres_CAST_DEF_fin.pdf
- (5) Amorós, G. y otros (2024). La Banca Armada y su corresponsabilidad en el genocidio en Gaza, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2024/10/informe66_CentreDelas_BancaArmadaYGenocidio_CAST_ok.pdf
- (6) Calvo, J. y Carbonell, M (2025). El negocio de los bancos en el belicismo global, Centre Delàs d'Estudis per la Pau https://centredelas.org/wp-content/uploads/2025/04/informe71_BancaArmadaBelicismoGlobal_CAST_DEF.pdf

2.1.1 BBVA eta Yemengo gerra

Yemengo gerra 2014an hasi zen eta 2015ean Saudi Arabia koalizio baten lider gisa sartu zen, zeinetan Arabiar Emirerri Batuak, Bahrain, Kuwait, Qatar, Egipto, Jordania, Maroko eta Sudan ere bazeuden. Koalizioak 2017an operazio militar handia bidali zuen. Hedabideek eta nazioarteko komunitateak Yemengo gatazka bereziki isildu dute eta azken hamarkadetako krisi humanitario garrantzitsuenetarikoa eragin du. Iheslarienezako Nazio Batuen Goi Komisarioaren datuen arabera, Yemenen biztanleriaren % 80k bizirauteko laguntza humanitarioa behar du, 4 milioi barne-lekualdatu inguru daude eta 7 milioi pertsona baino gehiagok elikadura-laguntza behar dute. 2021ean jada 100.000 hildako baino gehiago zeuden eta, kalkuluen arabera, biztanleria zibileko hildakoen % 67 Saudi Arabiak gidatutako koalizioaren erasoen ondorio ziren. Gainera, giza eskubideen aldeko eta zein bestelako hainbat nazioarteko erakundek behin eta berriz salatu dute koalizio horrek nazioarteko krimenak egiten dituela. Centre Delàs, Nazioarteko Amnistia eta ECCHR-ren 2022ko txostenaren arabera, *Exportación de armas españolas y presuntos crímenes de guerra en Yemen-en*¹², arabera, alegia, Espainiak esportatutako armek, besteak beste, gerrako eta gizateriaren aurkako krimenak egiten lagundu ahal izan dute.

Centre Delàsek 2021eko txostenean¹³, *Financiación de las armas de la guerra de Yemen-en*, Espainiako bankuek gatazka horretan izandako rola aztertu zuen, BBVA 3.401.309.592 milioi dolarrekin lider izanda. 2015-2019 urteen bitartean, BBVAk Airbus, Boeing, General Dynamics, Leonardo, Navantia eta Raytheon Technologies (orain RTX) bezalako armamentu-enpresak finantzatu zituen.

Jarraian gerrako krimenetan edota gizateria zibilaren kontrako erasoetan erabilitako armak, armagintza-enpresak eta epe horretan BBVAren eskutik jasotako finantzaketaren kasu zehatz batzuk ikusiko ditugu.

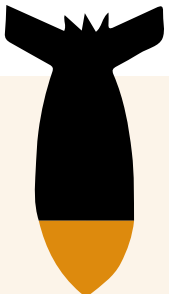
► Kasu paradigmatico bat Estatu Batuetako Raytheon Technologies nazioarteko enpresarena da. BBVAk finantzatzen du eta misilen zein bomba gidatuen ekoizpenean espezializatuta dago. Aztertutako urte-bitartean, AEBk mota desberdinetako milaka misil esportatu zituen koalizioarentzat (esaterako, Paveway bomba gidatuak, BGM-71 erasoan aurkako misilak eta AGM-154 JSOW bomba gidatuak, besteak beste). Paveway bonben kasuan, Saudi Arabiara gutxienez 13.620 esportatu zituen eta 6.000 Arabiar Emirerri Batuetara. Hain zuzen ere, Yemenen inguruko aditu-talde batek 2017ko urtarrilean bidalitako eta Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluan aurkeztutako txostenaren arabera, 2016ko irailaren 22ko Sana'ako ur-ponpen fabrika baten aurkako erasoan erabilitako GBU-24 Paveway bomba gidatuen aztarnak aurkitu zituzten. Nazio Batuen Erakundearen arabera, eraso hori nazioarteko zuzenbide humanitarioaren aurkako bortxaketa da, izan ere, helburu nagusia azpiegitura zibila

12 Schliemann-Radbruch, Christian Calvo Rufanges, Jordi y Estévez Suárez, Alberto (2022). Exportación de armas españolas y presuntos crímenes de guerra en Yemen, Ed European Center for Constitutional and Human Rights, Amnistia Internacional y Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://web.centredelas.org/wp-content/uploads/2022/05/EMBARGADO12mayo_Informe53_CAST_CentreDelas_AmnistiaInternacional_ECCHR_DEF.pdf

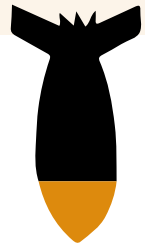
13 Amorós, G. y otros (2021). Financiación de las armas de la guerra de Yemen, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2021/04/embargado_informe48_FinanciacionArmasGuerraYemen_CAST_DEF-1.pdf

izan zen. 2019an Raytheon Technologiesek antzeko ereduko GBU-12 Paveway bonba gidatuko 59.000 unitate ekoizteko eskaria jaso zuen Saudi Arabiaren eskutik. Horren aurretik, 2010-2011 urteen bitartean Saudi Arabiak jada 100 unitate inguru erosi eta inportatu zituen eta Yemenen eraso zibiletan horien aztarnak aurkitu izan dira; hala nola 2016ko abuztuaren 15ean Hajjah ospitalearen kontra egindako erasoetan, non 19 hildako eta 24 zauritu egon ziren, edo 2016ko urriaren 8an Sana'an hileta zibil baten kontra egindako erasoan, non 32 hildako eta 695 zauritu egon ziren. Aipatutako Yemenen inguruko aditu-taldearen txostenaren arabera, gatazkan jaurtigai hori erabiltzeko ahalmena zuen alderdi bakarra Saudi Arabiak gidatutako koalizioa zen. 2019an, Raytheon Technologiesek beste eskari bat jaso zuen: Saudi Arabiarentzat bonba gidatuko eredu horren beste 50.000 unitate ekoiztea.

- ▶ Horrez gain, BBVAk Airbus eta Boeing bezalako enpresak ere 330 milioi dolar baino gehiagorekin finantzatu ditu. Aztertutako epealdian enpresa horiek erregimen saudiarabiarrari gerrako hegazkinak eta helikopteroak ekoitzi eta saldu zizkieten (horietako batzuk edo horien osagaiak Espainian ekoitzita). Boeing Saudi Arabiara eta Arabiar Emirerri Batuetara misil gehien esportatu dituzten ekoizleen artean bigarrena da. Kalkuluen arabera, enpresak bi herrialde horietara 11.800 JDAM bonba gidatu eta 5.600 GBU-39 SDB diametro txikiko bonba baino gehiago esportatu ditu, azken horiek hegazkinak jaurtigai kopuru handiagoa garraiatu ahal izateko diseinaturik daude. Bi armek, gero azalduko dugun bezala, Gazaren aurkako eraso genozidaren baitako gerrako krimenetan Israelek ere asko erabili izan ditu.
- ▶ Azkenik, BBVAk beste nazioarteko armagintza-enpresak ere finantzatu zituen, hala nola Estatu Batuetako General Dynamics, saudiarabiarrei gerra-gurdiak saldu zizkien enpresa (zehazki, 2014an eskatutako M-1A2S eta LAV-700 tankeak, 2019an zati batean Saudi Arabiara esportatutakoak). Horrez gain, Leonardo italiarra, F-35en ekoizpenean parte hartzen duen enpresa (gaur egun Gazan erabilia), eta Navantia ontzi-enpresa espainiarra finantzatu zituen, azken hori 2018an Saudi Arabiak eskatutako eta 2022an entregatutako 5 Avante-2200 fragataren ekoizlea da. Zehazki, 2015ean hasi zen Navantia eta BBVAren arteko lotura, bigarren horrek beste entitateekin batera 347 milioi dolar baino gehiagoko revolving kreditu sindikatuan parte hartu eta 87 milioi eman zizkionean.

BBVA 2015 eta 2019 urteen bitartean Yemengo gerrari lotutako armamentu-enpresak gehien finantzatu zituen banku espainiarra izan zen, 3.400 milioi dolar baino gehiagorekin. Onuradunen artean Raytheon eta Boeing, armada saudiarabiarraren hornitzaile gakoak, azpimarragarriak dira. Haien bonba gidatuak zibilen eta azpiegituren kontra erabili dituzte eta Saudi Arabiak gidatutako erasoek eragindako krisi humanitarioa areagotu egin dute.

2.1.2 BBVA, Gazako genozidioaren erantzukide

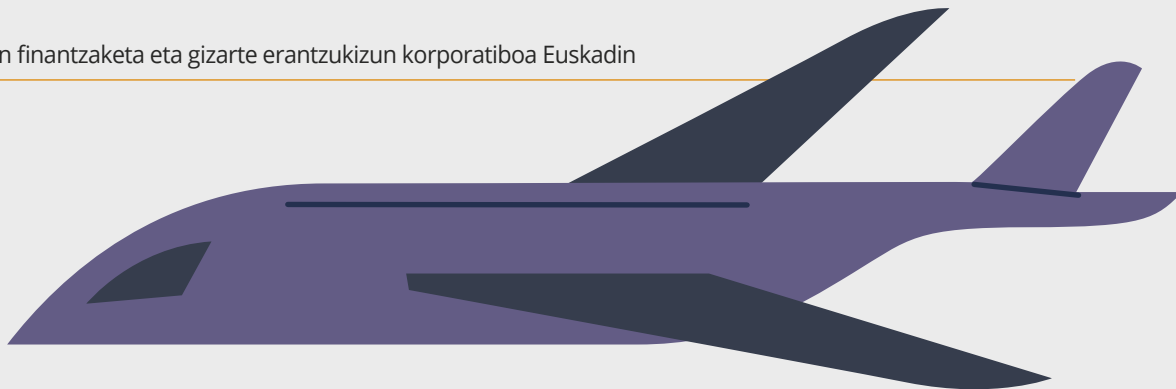
Israel Gaza erasotzen hasi zenetik urte eta erdi baino gehiago igaro ostean, hildakoen kopuruak gora baino ez du egiten. Kalkuluen arabera, Gazako zerrendan gaur egunera arte Israelen eraso belikoak zuzenean gutxienez 55.000 hildako eta 130.000 zauritu eragin ditu. Gainera, Israelek medikamentu edo elikagaiak sartzea debekatzearen ondoriozko hildakoak, edo osasun-zentro eta - ekipamenduak guztiz suntsitzeak eragin duen mediku-arretaren gabeziaren ondoriozko hildakoak kontuan izanez gero, kopuruak askoz handiagoak izango lirateke; eta, bien bitartean, Israelek «ahalbidetzen» dituen laguntza humanitarioko toki gutxi horiek sistematikoki bonbardatzen ditu. Nazioarteko zenbait erakunde Israelen jardunbidea aztertzen ari dira, hala nola, Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen goi-komisarioa, Nazio Batuen Palestinako lurralde okupatuei buruzko kontalari berezia, Nazioarteko Zigor Auzitegia edo Nazioarteko Justizia Auzitegia, azken horrek genozidio-krimenaren inguruko ikerketaren ardura dauka.

Israelen erasoaren hasieratik urtebete igaro ostean, Centre Delàsek *La Banca Armada y su corresponsabilidad en el genocidio en Gaza*¹⁴ txostena aurkeztu zuen. Txosten horretan Israelgo armadak Gazako genozidioa egiteko erabiltzen dituen armen ekoizleen finantzatzaile nagusien artean BBVA ageri da 1.500 milioi dolar baino gehiagorekin (nazioarteko rankingean 41. postuan dago), Banco Santanderren ostean.

Urriaren 7a eta gero, BBVA Oshkosh Corpeko akziodun egin zen 0,42 milioirekin. Oshkosh Defensen jabea den korporazio estatubatuarra da hori eta ibilgailu elektriko astunak eta konponbide teknologiko adimentsuak eskaintzen ditu. Bere defentsa sailak berriki Eitan APC ereduako ibilgailuak ekoitzi ditu. Israelek Gazan Eitan erabili izan du 100 % operatibo egon baino hilabeteak lehenago ere. BBVAk 62,7 milioi dolarrekin Rolls-Royce finantzatu du eta bere jabetzako MTU Friedrichshafen enpresa alemaniarrek Israelera esportatutako zenbait motore-eredu ekoizten ditu, horietako batzuk, hain zuzen ere, azken urteetan entregatu dituzte. Motore horien artean gaur egungo erasoan asko erabiltzen dituzten Merkava-4 tankeetarako eta Namer ibilgailu armatuetarako MT883Ka (1500hp) diesel motoreak daude. Akzioei dagokienez, 2023an BBVAk Rheinmetallen 16,89 milioiko balioko akzioak ere erosi zituen eta enpresa hori Alemanian arma-ekoizle nagusienetakoa da. 2023ko urritik, Gazan biztanleria palestinarraren eta azpiegitura zibil kritikoen aurka, mediku-azpiegiturak, laguntza-konboiak eta aterpe zibilak barne, Rheinmetall Rh-120 kanoiarekin igorritako tanke-jaurtigaia han-hemenka erabiltzen dutela dokumentatu dute. Kanoi hori 1974tik ekoizten dute eta Leopard 2 eta M1A1 Abrams tankeetan erabiltzen dute.

Bestetik, azken urteetan, BBVAk Boeing eta General Dynamics 933 milioi eta 345 milioirekin finantzatu ditu, hurrenez hurren, eta bi konpainia horiek Gazaren gainean oraindik ere jausten diren bonbagidatuak ekoizteaz arduratzen dira. General Dynamicsek baino ez ditu ekoizten Mk-80 serieko erorketa askeko bonben gorputzak, JDAM kitarekin bonba gidatu bihurtu daitezkeenak, eta kit horrekin hornitutako jaurtigaiekin

¹⁴ Amorós, G. y otros (2024). La Banca Armada y su corresponsabilidad en el genocidio en Gaza, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2024/10/informe66_CentreDelas_BancaArmadaYGenocidio_CAST_ok.pdf

hainbat eraso dokumentatu dituzte, hortaz, enpresa horiek masakreen partedun gisa nabarmendu dira. Zehazki, JDAM kitak eta GBU bonbak zibilen aurkako erasoetan erabili izan dituzte, hala nola 2023ko urriaren 31n Jabalian egindakoan, orduan 2.500 m² suntsitu zituzten eta 56 hildako egon ziren, haien artean 23 ume. Bonbardaketa horien hilgarritasuna suntsigarria izan zen Khan Younisen ere, 2024ko uztailaren 10ean 27 hildako eta gutxienez 57 zauritu egon ziren, edo are Al-Mawasin, 2024ko uztailaren 10ean 27 hildako eta gutxienez 57 zauritu egon ziren, edo are Al-Mawasin, 2024ko uztailaren 10ean 27 hildako eta gutxienez 57 zauritu egon ziren, Hámaseko bigarrenari eraso egin omen ziotenean. Horrez gain, Boeingek ekoizten dituen GBU-39 SDB bonbak ere gizateria zibilaren kontrako erasoetan behin eta berriz han-hemenka erabili dituzte. 2023ko azaroaren 2an, Al Bureijeko errefuxiatuen esparruaren aurkako bonbardaketak 12 eraikin suntsitu eta 15 lagun erail zituen, horien artean 9 adingabe. Azaroaren 10ean, Al Buraqen eraso bat lekualdatuak zituen eskola batera heldu zen eta 34 hildako egon ziren. Rafahn 2023ko abenduaren eta 2024ko urtarrilaren artean helburu militar argirik gabeko lau bonbardaketek 95 pertsona erail zituzten, horien artean 42 ume, eta 2024ko maiatzaren 26an beste eraso batean 45 hildako eta 249 zauritu egon ziren. Khan Younisen, 2024ko uztailaren 9 eta 10ean, aterpe bezala erabiltzen zuten Al-Awda eskola bonbardatu zuten eta 27 pertsona erail eta 53 zauritu zituzten.

Bestetik, Boeing azken urteetan Israelera esportatu diren F-15 eta F-35 hegazkinen ekoizpenean eta mantenuan ere sartuta dago. F-35eri dagokionez, ekoizpenean Leonardo enpresa italiarrak ere parte hartzen du eta BBVAk hori 198 milioi dolarrekin finantzatu du. Hegazkin horiek Gaza, Libano eta Yemenen aurkako bonbardaketa-kanpainan asko erabili dira; besteak beste, JDAM sistema gidatua duten misilak jaurti dituzte eta hildako kopuru zehaztugabea eragin dute. 2024ko uztailaren 10ean Yemengo Hodeidah portuaren aurkako erasoak hainbat hildako eta gutxienez 80 zauritu utzi zituen. Horrez gain, Leonardok itsasontziak eta ontzi-artilleria ekoizten ditu eta 76 mmko Oto Melara 76/62 kanoiaren ekoizlea da. Horrekin Sa'ar 6 korbeta hornitzen da eta itsasotik Gazan lurreko zenbait helbururi eraso egiteko erabiltzen dute.

BBVAk 1.500 milioi dolar baino gehiagorekin Boeing eta Oshkosh Corp bezalako armamentu-enpresak finantzatzen ditu, besteak beste, eta horiek JDAM bonba gidatuak eta borroka-hegazkinak zein borroka-ibilgailuak hornitzen dituzte, hurrenez hurren. Armamentua azpiegituren eta gizateria zibilaren aurka erabili dute eta, horren ondorioz, Israelgo gerra-makinaria indartu eta krisi humanitario hau areagotu dute.

2.2 KUTXABANK

Kutxabank EAEn egoitza duten beste banku handietako bat da eta gizarte erantzukizun politika arautzen duten dokumentuak dauzka. Zehazki,, Jasangarritasun Politika (2024) eta Enpresaren Gizarte Erantzukizunaren (EGE) Kodea. Dena den, ez dute aipatzen armagintza-industriaren alderdiren bat finantzatzea ekiditen dutenik, gizarte-arrisku faktoreen artean «pertsonek eta komunitateen eskubide, ongizate eta interes[ak]» txertatzen dituzten arren. Zentzu berean, EGE Kodeak giza eskubideen errespetuarekin eta Kutxabankek ere sinatutako Nazio Batuen Munduko Itunaren hastapenekin konpromisoa baiesten du. Armagintza-industria aipatzen duen dokumentu bakarra Jasangarritasun-arriskuak integratzeko politika da, izan ere, inbertsioen inguruko aholkularitzan IGG irizpideak txertatzeko estrategia gisa «armamentuaren, produktu militar eztabaidagarrien (nuklearrak, barreiatze-bonbak, arma kimiko edo biologikoak) edo osasunaren (tabakoa etab.) zein ingurumenaren (kutsadura) aurkako produktuen ekoizpen, garapen eta komertzializazio» jarduerak baztertzen ditu.¹⁵

Kutxabankek armamentu-sektorearen finantzaketarekin lotutako araudi mugatua daukala baieztatu dezakegu. Kutxabank Gestiónek arma eztabaidagarrien (pertsonek kontrako minak, barreiatze-bonbak, arma biologikoak...) ekoizpenarekin lotutako aktiboetan inbertitzea ekiditeko bazterketa-zerrenda idatzi du.¹⁶ Hori bere funts guztietan ezartzekoa da (SFDR 8. art. gisa sailkatuta) eta, hortaz, 2021etik aipatutako ezaugarriak dituzten armamentu-ekoizleetan edozein inbertsio egitea baztertu dute. Hala, pentsio-funtsetako batzuetan arma eztabaidagarrietan inbertsioak egiteko mugak mantentzen ditu. Errenta Aldakor Mistoa 60 Kutxabank Enplegu Pentsio Planak arma eztabaidagarrien (pertsonek kontrako minak, barreiatze-bonbak, armamentu kimiko edo biologikoak) ekoizpenarekin lotutako aktiboak baztertzeko irizpideak dituela zehazten du.¹⁷ Zentzu horretan, Kutxabank Gestiónek ez du arma eztabaidagarrien ekoizpenarekin lotutako errenta finko eta errenta aldakorreko aktiboetan inbertsiorik egiten.^{18 eta 19}

Hala ere, ondoren Kutxabanken GEK politiken eta armagintza-enpresen finantzaketaren arteko inkoherentziak urteetan zehar ageri dira, hurrengo taulan aipatutako txostenek bildutako datuen arabera.

¹⁵ Kutxabank Investment (d.g.). Jasangarritasun txostena. <https://kutxabankinvestment.es/uploads//MEMORIA-DE-SOSTENIBILIDAD-1.pdf>, 2025/06/13an kontsultatua.

¹⁶ Cinco Días (2021, ekainak 21). Kutxabank aplica criterios sostenibles a todos sus fondos de inversión. https://cincodias.elpais.com/cincodias/2021/06/21/companias/1624276225_846351.html 2025/06/13an kontsultatua.

¹⁷ Ulngurumen- edo gizarte-ezaugarriak sustatzen dituzten finantza-produktuei buruzko informazioa 2025eko maiatzaren 1ean eguneratua, Kutxabanken (2025). Errenta Aldakor Mistoa 60 Kutxabank Enplegu Pentsio Planaren jasangarritasunaren inguruko informazioa. <https://portal.kutxabank.es/cs/Satellite?blobcol=urldata&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1312438010130&ssbinary=true>, 2025/06/13an kontsultatua.

¹⁸ IKutxabank (2024). Inbertsio-erabakiek jasangarritasun-faktoreetan eragiten dituzten gorabehera kaltegarri nagusiei buruzko txostena Kutxabank gestión S.G.I.I.C., S.A.U.

¹⁹ Europar Batasuna (2019) 8. art. (SFDR): ingurumen eta/edo ezaugarri sozialak sustatzen dituzten funtsak (gizartearekiko inbertsio arduratsua) eta sektore-bazterketa (hala nola defentsa) irizpideak txertatzen dituzten irizpideak. Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren (EB) 2019/2088 Erregelamendua (2019ko azaroaren 27). Finantza-zerbitzuen sektorean jasangarritasunari lotutako informazioa ezagutzera emateari buruzkoa (SFDR). Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, L 317, 1–16. L00001-00016.pdf, 2025/06/13an kontsultatua

2. taula: Kutxabanken arma-finantzaketa 2015-2024

Iturria	Armagintza-enpresak	Guztira
59. txostena: Financiación de la militarización y la guerra de fronteras en el Mediterráneo (1)	Grupo Eulen, Atos	\$12.196.624,49
71. txostena: El negocio de los bancos en el belicismo global (2)	Aernnova, Fecsa, Sidenor, Airbus, Safran (2022-2024)	\$83.090.000

Iturria: geuk egina

Metodologia-oharra:

- (1) Amorós, G., & Aragón, E. (2023). Financiación de la militarización y la guerra de fronteras en el Mediterráneo [59. txostena]. Centre Delàs d'Estudis per la Pau. https://web.centredelas.org/wp-content/uploads/2023/05/informe59_BancaArmada_MilitaritzacioGuerraFronteres_CAST_DEF_fin.pdf
- (2) Calvo, J. y Carbonell, M (2025). El negocio de los bancos en el belicismo global, Centre Delàs d'Estudis per la Pau https://centredelas.org/wp-content/uploads/2025/04/informe71_BancaArmadaBelicismoGlobal_CAST_DEF.pdf

2.3 LABORAL KUTXA

Laboral Kutxak IGG irizpideak txertatzeko politiken markoan arma eztabaidagarriekiko esposizio-arriskua nabarmentzen du. Ez dugu aurkitu armamentu-sektorean inbertsioak ekiditeko konpromisoa gehiago zehazten duten dokumenturik, 2026ko EGE memorian 2017ko jokaeremuen lehentasunean EGE neurriei erreferentzia egiten dien aipua besterik ez: kapitalak zuritzearen aurka; armamentua, jokia, pornografiaren finantzaketaren kontrola.²⁰

Laboral Kutxak gizartearekiko inbertsio arduratsuen (²¹ eta ²² ISR) politika ezarri du eta aktiboen kudeaketan zein enpresen finantzaketan darabil. Politika horrek ingurumen, gizarte eta enpresa-gobernu oneko irizpideak txertatzen ditu. Gainera, entitateak Laboral Kutxa Konpromiso funts etiko eta solidarioa eskaintzen du eta kudeaketa-komisioaren zati bat bezeroek hautatutako GKE-etara bideratzen du. Funtsaren ezaugarri-fitxan «armamentu-ekoizpena, tabako, joko, pornografia edo meatzaritzarekin lotutako balioak baztertzen ditu[ela]» baieztatzen du; dena den, jasangarritasunean % 50eko gutxieneko inbertsioa baino ez du bermatzen eta armamentu-enpresatzat zer hartzen duen zehazteko ez du irizpide argirik ezartzen.

20 Laboral Kutxa (2016). Enpresaren gizarte erantzukizunari buruzko txostenaren laburpena 2016 [EGE laburpena]. Retrieved from <https://corporativa.laboralkutxa.com/src/themes/LaboralKutxa/Resources/rse/2016/cast/index.html>, 2025/06/13an kontsultatua

21 Laboral Kutxa (2018). Enpresaren gizarte erantzukizunari buruzko txostena 2018 [PDF]. <https://corporativa.laboralkutxa.com/src/themes/LaboralKutxa/Resources/rse/2018/cast/index.html>, 2025/06/13an kontsultatua

22 Laboral Kutxa. (d.g.). Ficha del fondo KON [PDF]. <https://lkweb.laboralkutxa.com/ficha-fondos/005/KON>, 2025/06/13an kontsultatua.

3. taula: Laboral Kutxaren arma-finantzaketa 2015-2024

Iturria	Armagintza-enpresak	Guztira
45. txostena: Aseguradoras y Fondos de Pensiones que financian empresas de armas (1)	Dassault	768.416,00 €

*Iturria: geuk egina***Metodologia-oharra:**

- (1) Calvo, J. y Aragón, E. (2020): aseguradoras y fondos de pensiones que financian empresas de armas, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2020/09/informe45_BancaAseguradorasArmadas_CAST_DEF-1.pdf

2.4 RURAL KUTXA-NAFARROAKO RURAL KUTXA-GRUPO CAJA RURAL

Rural Kutxa Nafarroako Rural Kutxak EAEn erabiltzen duen izen komertziala da. Grupo Caja Rural 30 rural kutxa eta bestelako entitate parte-hartzaileen (Banco Cooperativo Español S.A., Grupo RGA eta RSI) multzoa da eta Espainian bakarra den banka-taldea osatzen dute.²³ Hortaz, Rural Kutxak defentsa arloan erabiltzen duen araudia Grupo Caja Ruralekoa da.

Grupo Caja Ruralen Gescooperativo sozietate kudeatzailearen bitartez, taldeak bezeroei inbertsio-funts jasagarrietan eta gizartearekiko inbertsio arduratsuko neurriak ezartzen dituzten funtsetan inbertitzeko aukera eskaintzen die. Funts horiek irizpide baztertzaleak dituzte, izan ere, giza eskubideei eraso egiten dieten, armak ekoizten dituzten, ingurumena suntsitzen duten edo osasun publikoaren kontrako enpresetan ez dute inbertitzen, eta ingurumen, gizarte eta gobernu oneko politikak dituzten enpresen inguruko balorazio irizpideak ere badituzte. Hala, Rural Fondo Sosteniblek ez du ingurumena kaltetzen duten edo giza eskubideei eraso egiten dieten enpresetan inbertitzen,²⁴ baina irizpide horrek berez ez du ekiditen armagintza-enpresetan inbertitu ahal izatea. Armagintza-enpresetan inbertitzen ez dutela baieztatzen duten Grupo Caja Ruralen bi funtsen adibideak Rural Futuro ISR²⁵ eta Rural Sostenible Moderado,²⁶ dira, hala ere, defentsa arloan funtsaren aplikazioaren zehaztasuna ez da publikoa.

Laburbilduz, armak ekoizten dituzten enpresetan inbertsioak baztertzen dituzten Gescooperativok kudeatutako funts jasagarrietan baino ez ditu aipatzen Rural Kutxak armagintzaren finantzaketan mugak eta ez ditu arma-motak zehazten.

²³ Grupo Caja Rural de Zamora (2023). Grupo Caja Rural. <https://www.grupocajarural.es/es>, 2025/06/12an kontsultatua.

²⁴ Caja Rural de Zamora. (2023). Informe de desempeño no financiero 2023 [PDF]. https://www.cajaruraldigital.com/sites/default/files/informacion_inversores/CR_Zamora_IDNF_v7.pdf

²⁵ GESCOOPERATIVO (2025). RURAL FUTURO ISR, FI CARTERA [Fondo de inversión]. <https://fondosyplanes.cincodias.elpais.com/fondo-inversion/RURAL-FUTURO-ISR-CARTERA-ES0141986010>, consultado el 13/06/2025.

²⁶ GESCOOPERATIVO (2020). Rural sostenible moderado, FI estándar [Fondo de inversión]. <https://fondosyplanes.cincodias.elpais.com/fondo-inversion/RURAL-SOSTENIBLE-MODERADO-ESTANDAR-ES0123981013>, consultado el 13/06/2025.

Rural Kutxaren arma-finantzaketa 2015-2024

Iturria	Armagintza-enpresak	Guztira
Informe Banca Armada Valenciana 2022 (dades de 2015-2021) (1)		\$32.081.451,93
45. txostena: Aseguradoras y Fondos de Pensiones que financian empresas de armas (2)	Indra, Maxam, Dassault	28.941.947,46 €
48. txostena: Financiación de las armas de la guerra de Yemen (3)	Leonardo	\$380.090,03
59. txostena: Financiación de la militarización y la guerra de fronteras en el Mediterráneo (4)	Accenture	\$111.928,50
71. txostena: El negocio de los bancos en el belicismo global (5)	Aernnova, Sidenor	\$49.350.000

Iturria: geuk egina

Metodologia-oharra:

- (1) Fraile, M. y otros (2022). Radiografía de la banca armada en la Comunitat Valenciana 2022, Setem, <https://www.setem.org/comunitat-valenciana/wp-content/uploads/sites/15/2022/12/radiografia-Castellano-Web.pdf>
- (2) Calvo, J. y Aragón, E. (2020). Aseguradoras y fondos de pensiones que financian empresas de armas, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2020/09/informe45_BancaAseguradorasArmadas_CAST_DEF-1.pdf
- (3) Amorós, G. y otros (2021). Financiación de las armas de la guerra de Yemen, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2021/04/embargado_informe48_FinanciacionArmasGuerraYemen_CAST_DEF-1.pdf
- (4) Amorós, G., & Aragón, E. (2023). Financiación de la militarización y la guerra de fronteras en el Mediterráneo [Informe 59]. Centre Delàs d'Estudis per la Pau. https://web.centredelas.org/wp-content/uploads/2023/05/informe59_BancaArmada_MilitaritzacioGuerraFronteres_CAST_DEF_fin.pdf
- (5) Calvo, J. y Carbonell, M (2025). El negocio de los bancos en el belicismo global, Centre Delàs d'Estudis per la Pau https://centredelas.org/wp-content/uploads/2025/04/informe71_BancaArmadaBelicismoGlobal_CAST_DEF.pdf

Caja Rural eta Yemengo gerra

Txostenean Yemengo gerraren finantzaketaren inguruan adierazitakoaren arabera,²⁷ Caja Rural 2019ko ekainean Leonardoren kapital sozialean sartzeko eta inbertitzeko erabakia hartu zuten entitateetako bat da (txostenean gutxienez 19 ageri dira), 380.090 dolarreko balioaren truke. Leonardok Yemengo gerrarekin eta bertan parte hartzen duten herrialdeetako armamentu-gorakadarekin etekinak lortu ditu. 2019an, esaterako, Frantzia Arabiar Emirerri Batuentzat ekoizten diren bi Gowind-2500 fragatentzat bi Super Rapid 76-mm kanoi berri ekoizteari ekin zion, bitartean, 2018tik, Navantia enpresa espainiarrak ekoizten dituen Avante-2200 fragatentzat ere kanoi eredu hori ekoitzi egiten du.

2019ko ekainean Caja Ruralek 380 mila dolar inbertitu zituen Leonardon, Yemengo gerrarekin etekin zuzenak lortzen dituen enpresan, alegia. Arabiar Emirerri Batuetara bidaltzen diren Gowind-2500 fragata frantsesentzat eta Saudi Arabiara bidaltzen diren Navantiak ekoiztiko Avante-2200 fragatentzat Super Rapid 76-mm kanoiak ekoizten ditu Leonardok. Ekoizpen horrek gatazkan armamentuaren erabilera areagotzea indartu zuen.

²⁷ Amorós, G. y otros (2021). Financiación de las armas de la guerra de Yemen: Análisis de la financiación de las empresas de armas que han exportado a Arabia Saudí y Emiratos Árabes Unidos (2015–2019) [48. txostena]. Centre Delàs d'Estudis per la Pau https://centredelas.org/wp-content/uploads/2021/04/embargado_informe48_FinanciacionArmasGuerraYemen_CAST_DEF-1.pdf

2.5 BBVA, KUTXABANK ETA CAJA RURAL ETA IMI SYSTEMS (ELBIT SYSTEMS) ISRAELDARRAREN METAL-HORNITZAILEA DEN SIDENORREN FINANTZAKETA

Berriki, Irlandako The Ditch komunikabidean argitaratu dute Sidenor Aceros Especialesek gutxienez hamar hilabete daramatzala Elbit Systemsen jabetzako IMI Systems (IMI) armagintza-enpresa israeldarra altzairu barrez hornitzen.²⁸ Sidenor, Espainiako estatuko iparraldeko siderurgia-enpresa, Defentsako kontratista da, produktu militarrentzako altzairua hornitzen duelako. Azken urteetan, 262 milioi dolar jaso ditu. IMI Systems, bere aldetik, Israelgo estatuarena zen, baina 2018an Elbit Systemsek erosi zuen. Azken horrek armamentu mota desberdinak ekoizten ditu, hala nola errifleak, metrailetak, jaurtigailuak, misilak, artilleria-kanoiak etab. Gaur egun, hamarnaka herrialdetan 20.000 langile dauzka eta 2024an 1.700 milioi dolar inguruko sarrerak izan zituen. Elbit Systemsen parte izanda, Israelgo armadaren hornitzaile nagusietako bat da. Israelgo eta nazioarteko korporazioen merkataritza-loturak argitara ateratzen dituen Who Profits ikerketa-zentro independentearen arabera, «Gazako egungo inbasioan eta lurreko erasoan, Israelgo armadak Elbit Systemsen hamarnaka arma-sistema erabili ditu, horietako batzuk lehenengo aldiz».²⁹

Komunikabidearen arabera, 2024ko abuztutik, enpresa metalurgikoak 1.207 tona altzairu bidali dizkio IMI Systems arma-ekoizle israeldarrari, berriki Espainiako Kanpo Arazoetarako ministroak Israelen aurkako arma-blokeoaren aldeko aldarriak egin dituen arren. Zehazki, The Ditchek lortutako bidalketa-erregistroen arabera, 2024ko abuztuan Sidenorrek IMIri 239 tona altzairu-barra bidali zizkion, 2025eko martxoan 219 tona baino gehiagoko beste kargamentu bat eta 2025eko maiatzean 356 tonako hirugarren kargamentu bat. Azken hori Israelgo ZIM ontzi-enpresak garraitu omen zuen eta, Centre Delàs-ek Espainiaren eta Israelen arteko merkataritzari buruz egindako azken txostenaren arabera (*Beneficio colateral*), Israelgo enpresa hori Espainiako estatuan geldialdia egiten duen Israel eta AEBren arteko arma-zirkulazioarekin lotuta dago.³⁰

Gizarte eta sindikatuen mugimenduek egindako presioari esker, Sidenor enpresaren eta Elbit Systemsen, Israelgo armagintza-enpresa nagusiaren, arteko harremana azkenean bertan behera geratu dela dirudi.^{31 eta 32} Dena den, armagintza-enpresek genozidioarekiko

²⁸ Who Profits (2023) The Companies Supplying Weapons to Israel's Attack on Gaza, <https://www.whoprofits.org/publications/report/170>, 2025/06/16an kontsultatua

²⁹ The Ditch (2025) Spanish company sent 1,207 tonnes of steel to Israeli weapons maker. <https://www.ontheditch.com/spanish-company-sent/>, 2025/06/16an kontsultatua

³⁰ Pozo, A y Melero, E. (2025). Beneficio colateral. Relaciones armamentísticas entre España e Israel desde el 7 de octubre de 2023, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2025/06/informe72_Beneficio-Colateral_CAST_DEFINITIVO.pdf

³¹ Fuentes, M. (2025). Sidenor suspende sus ventas a Israel tras la presión sindical. Expansion <https://www.expansion.com/pais-vasco/2025/07/01/6863c7ab468aeb08148b457a.html>

³² Hordago, R. (2025). Sidenor cede a la presión y anuncia que dejará de vender acero para las armas israelíes. El Salto <https://www.elsaltodiario.com/bds-israel/sidenor-deja-vender-acero-israel>, 2025/07/10ean kontsultatua.

daukaten erantzukidetasun-harremana ez ezik, hori finantzatzen duten entitateena ere azpimarratu beharra dago. Centre Delàsek egindako banka armatuaren inguruko azken txostenean (*El negocio de los bancos en el belicismo global*³³) Sidenorren finantzaketa guztira 261 milioi dolarrekoa izan dela adierazi dute eta, Santander eta CaixaBankez gain, BBVA, Kutxabank eta Caja Rural ere finantzatzaileen artean ageri dira, 55, 41 eta 41 milioi dolarrekin, hurrenez hurren.

BBVA, Kutxabank eta Caja Ruralek Sidenor finantzatu dute eta enpresa horrek altzairua hornitzen dio IMI Systemsi, Israelgo armadarentzat ezinbesteko armamentu-hornitzaileari, alegia. 2024ko abuztutik, Sidenorrek 1.200 tona altzairu baino gehiago bidali dizkio IMIri eta, hala, Gazako genozidioan erabiltzen den armamentuaren ekoizpenean lagundu du, esaterako metrailetan edo misilen ekoizpenean. Gizarte-presioaren ondorioz merkataritza-harremana bertan behera utzi duten arren, banku horien eta beste batzuen finantzaketak oraindik ere Israelgo gerra-makineria zeharka elikatzen eta eskualdeko krisi humanitarioa larriagotzen jarraitzen du.

33 Callvo, J. y Carbonell, M (2025). El negocio de los bancos en el belicismo global, Centre Delàs d'Estudis per la Pau https://centredelas.org/wp-content/uploads/2025/04/informe71_BancaArmadaBelicismoGlobal_CAST_DEF.pdf

3. EAEN JARDUTEN DUTEN BANKUEN ARMA-FINANTZAKETA ETA GEK

Atal honetan 2014 eta 2024 urteen bitartean banka armatuaren inguruko datu guztiak aurkeztuko ditugu eta, horrela, banku bakoitzaren finantzaketaren garapena ez ezik, finantzatu dituzten armagintza-enpresak ere ikusiko ditugu. Horien artean gerora gizateria zibilaren aurkako gatazka armatuetan (hala nola Israelen Gazan edo Saudi Arabiak eta Arabiar Emirerri Batuaek Yemenen) erabilitako armamentua ekoitzi duten enpresak nabarmenak dira³⁴. Horrez gain, bankuen eta mugen militarizazioaren artean loturak daudela frogatu ahal izan dugu, aipatutako Centre Delàsen txostenean ikertu zuten bezala³⁵.

Hortaz, azken hamar urteetan EAEn jarduten duten finantza-entitate nagusien artean gehienak noizbait Banka Armatuaren rankingean egon direla egiaztatu dugu. Banku aztergaien lagina zehazteko orduan, finantza-entitateek euskal lurraldean dauzkaten bulego kopurua kontuan izan dugu eta, bankuaren daturik ez izatekotan, zerrendatik kanpo utzi ditugu. Beraz, zerrendan lurraldean ezarpen edo presentzia handiena duten bankuak agertzen direla kontuan hartuko dugu.

Banku guztiak neurri berean armak finantzatzen ez dituztela ageri da eta, sarritan, hori entitatearen tamainarekin lotuta dago. Baku guztiak ere ez dira zerrendan epe guztietan egon. Analisiak egiteko orduan kontsultatutako txostenek defentsa sektoreko enpresa kopuru mugatu eta aldakorra kontuan hartzen dute, hortaz, taulan ikusgai dauden kopuruak errealitatearen lagina besterik ez dira. Are gehiago, armagintza-industriaren ehundura bere osotasunean kontuan izanez gero, zenbakiak askoz handiagoak izatea espero genezake.

Halaber, zerrendako finantza-entitate gehienek armagintza-industriarekin lotutako GEK politikak dituztela ikusi dugu, batzuetan zehaztasun handikoak gainera. Izan ere, GEK politikak luzeagoak edo zehatzagoak izateak armamentua ez finantzatzea eragiten ez duela nabarmendu beharra dago, hori da, hain zuzen ere, tamaina handieneko bankuen kasua, hala nola Banco Santander, BBVA edo CaixaBank.

34 Amorós, G. y otros. (2021). Financiación de las armas de la guerra de Yemen: Análisis de la financiación de las empresas de armas que han exportado a Arabia Saudí y Emiratos Árabes Unidos (2015–2019) [48. txostena]. Centre Delàs d'Estudis per la Pau. https://centredelas.org/wp-content/uploads/2021/04/embargado_informe48_FinanciacionArmasGuerraYemen_CAST_DEF-1.pdf

35 Amorós, G., & Aragón, E. (2023). Financiación de la militarización y la guerra de fronteras en el Mediterráneo [59. txostena]. Centre Delàs d'Estudis per la Pau. https://web.centredelas.org/wp-content/uploads/2023/05/informe59_BancaArmada_MilitaritzacioGuerraFronteres_CAST_DEF_fin.pdf

5. taula: Banka armatuaren entitateak EAEn

2022-2024 \$ (1)	2020-2022\$ (2) (mugen militarizazioa)	2015-2021\$ (3) (EAE erradiografia)	2015-2019\$ (4) (Yemen)	2014-2019 € (5)
BBVA - BANCO BILBAO VIZCAYA ARGENTARIA, S.A.				
Airbus, Boeing, Honeywell International, General Dynamics, Leonardo, Thales, Eulen, Atos, Accenture, Aecom, BWX Technologies, Jacobs Engineering, Navantia, Maxam, Dassault, Raytheon				
\$1.639.600.000	\$4.752.628.753	\$7.206.061.752	\$3.401.309.592	4.450.765.116 €
Grupo Caja Rural (Nafarroako Rural Kutxa S.C.C. barne hartuta)				
Aernnova, Sidenor, Indra, Maxam, Dassault, Leonardo				
\$49.350.000	\$111.928	\$32.081.451	\$380.090	28.941.947 €
KUTXABANK, S.A				
Aernnova, Sapa, Eulen, Atos, Sidenor				
\$83.090.000	\$2.196.624	\$0	\$0	\$0
Laboral Kutxa - Caja Laboral Popular Kreditu Koop.				
Dassault				
\$0	\$0	\$837.419	\$0	768.416 €
ABANCA CORPORACION BANCARIA, S.A.				
Aernnova, Eulen, Maxam				
\$19.820.000	\$3.593.400	\$29.462.595	\$0	26.578.207 €
BANCA MARCH, S.A.				
Aernnova, Fecsa, Indra Maxam				
\$28.800.000.	\$3.593.400	\$242.819.952	\$0	218.827.821 €
BANCO DE SABADELL, S.A.				
Aecom, General Dynamics, Maxam, Raytheon Technologies, Aernnova, EME, Airbus, Eulen, Accenture				
\$49.720.000	\$95.638.135	\$171.023.935	\$53.549.484,99	169.240.937 €
BANCO SANTANDER, S.A.				
Indra, Aernnova, EME, Airbus, Boeing, Honeywell International, Leonardo, Safran, Thales, Eulen, Atos, Accenture, Airbus, Embraer, Fluor, Serco, Navantia, Maxam, Rolls-Royce, Aselsan, Dassault				
\$2.868.900.00\$0	\$4.985.225.308	\$7.053.524.431	\$1.830.195.192	2.948.912.315 €
BANKINTER, S.A.				
Aernnova, Indra, Navantia, Atos, Accenture				
\$31.060.000	\$8.089.179	\$72.319.422	\$66.641.500	66.311.891 €
CAIXABANK, S.A.				
\$480.410.000	\$182.361.632	\$470.224.987	\$66.837.690	121.197.398 € 283.527.727 €*
Indra, Aernnova, Sidenor, Navantia, EME, Maxam, Eulen, Accenture, Raytheon Technologies				
DEUTSCHE BANK, S.A.E.				
\$3.256.570.000	\$12.757.867.802	\$15.126.678.652	\$4.842.716.573	7.683.275.965 €
Aernnova, Aerojet Rocketdyne, Airbus, BAE Systems, Boeing, Elbit Systems, Embraer, Fincantieri, General Dynamics, Honeywell, Jacobs Engineering, Maxam, Northrop Grumman, Rheinmetall AG, Safran, Aselsan, Dassault, Leonardo, Raytheon Technologies, Rolls-Royce				

2022-2024 \$ (1)	2020-2022\$ (2) (mugen militarizazioa)	2015-2021\$ (3) (EAE erradiografia)	2015-2019\$ (4) (Yemen)	2014-2019 € (5)
IBERCAJA BANCO, S.A.				
Indra, Maxam, Serco				
\$11.540.000	\$56.318.965	\$42.861.278	\$0	38.502.929 €
UNICAJA BANCO, S.A.				
Indra, Maxam, Leonardo, Eulen, Atos				
\$3.970.000	\$3.981.726	\$64.294.755	\$81.346	56.003.698 €
RENTA 4 BANCO, S.A.				
Indra, Airbus, Dassault, Leonardo, Rheinmetall, Rolls-Royce, Safran, Thales, Atos, Accenture				
\$9.780.000	\$3.223.194	\$3.995.198	\$0	3.642.795 €

Iturria: geuk egina

*** Bankiaren inbertsioak 2014-2019**

Metodologia-oharra:

- (1) Calvo, J. y Carbonell, M (2025). El negocio de los bancos en el belicismo global, Centre Delàs d'Estudis per la Pau. https://centredelas.org/wp-content/uploads/2025/04/informe71_BancaArmadaBelicismoGlobal_CAST_DEF.pdf
- (2) Amorós, G., & Aragón, E. (2023). Financiación de la militarización y la guerra de fronteras en el Mediterráneo [Informe 59]. Centre Delàs d'Estudis per la Pau. https://web.centredelas.org/wp-content/uploads/2023/05/informe59_BancaArmada_MilitaritzacioGuerraFronteres_CAST_DEF_fin.pdf
- (3) Radiografía de la Banca Armada a la Comunitat Valenciana 2022.
- (4) Amorós, G. y otros (2021). Financiación de las armas de la guerra de Yemen, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2021/04/embargado_informe48_FinanciacionArmasGuerraYemen_CAST_DEF-1.pdf
- (5) Calvo, J. y Aragón, E. (2020). Aseguradoras y fondos de pensiones que financian empresas de armas, Centre Delàs d'Estudis per la Pau, https://centredelas.org/wp-content/uploads/2020/09/informe45_BancaAseguradorasArmadas_CAST_DEF-1.pdf

4. BANKA ARMATUAREN TOKIKO ALTERNATIBAK, BANKA ETIKOA EUSKADIN

Banka etikoaren eta ohiko bankaren arteko aldea lehenengoak izaera etikoko proiektuak finantzatzen dituela, inbertitzen duen enpresetan iragazi etikoa jartzen duela eta bere jardueretan gardentasunean dagoela da. Finantza etikoek haien bezeroei aurrezkien helmugaren inguruko erabakietan parte hartzea ahalbidetzen dieten finantza-produktuak eskaintzen dizkiete, etekin ekonomikoa ahaztu gabe, hala, aurrezkien kudeaketa ez da haien balioen kontrakoa. Kredituari dagokionez, helburua finantzetatik baztertutako pertsonen kredituak eskaintzea da, hau da, ekintzaileei eta hirugarren sektoreko zein gizarte-ekonomiako entitateei. Izan ere, ohiko kredituari sarbidea izateko zailtasun handiak izaten dituzte eta sarritan aurreztaileek bilatzen dituzten irizpide etikoak betetzen dituzte.³⁶ Horretarako, etikotzat ez dituzten sektoreetan finantzaketa irizpide negatiboak ezartzen dituzte, hala nola armamentuaren ekoizpen eta salerosketa, eta finantzaketa irizpide positiboak ezartzen dituzte gizarte-, giza- edo ingurumen-ikuspegitik gizartea hobetzeko lagungarriak diren sektoreetan.

4.1 FIARE BANCA ETICA

Fiare Banca Ética 2014ko urrian heldu zen Euskadira. Zehazki, lehenengo sukurtsala Bilbon ireki zuen Banca Popolare Etica marka italiarrari lotuta, 2003an GKE gisa sortu zutenetik ia hamarkada bat lanean egon ostean. Bankuak lurraldeko presentzia egonkortu egin du eta, elDiario.es-en arabera, irekieratik denbora gutxira jada 3.000 bezero zituen EAEn, estatuko bezero guztien % 60 inguru.³⁷

Aldi berean, Fiarek lurralde-egiturak sortu zituen, esaterako, tokiko gizarte-entitateek osatutako Euskadiko Finantza Etikoak Elkartea, hezkuntzaren, aktibismoaren eta finantza-zirkuitu alternatiboen sorreraren bitartez finantza etikoen kultura sustatzeko helburuarekin.³⁸

³⁶ Calvo Rufanges, Jordi (2007). Una banca alternativa: la banca ética – Materiales de trabajo del Centre Delàs <https://centredelas.org/actualitat/una-banca-alternativa-la-banca-etica/?lang=es>, 2025/06/10ean kontsultatuta.

³⁷ Azumendi, E. (2015). La banca ética Fiare despegue en Euskadi con 3.000 clientes. Eldiario.es https://www.eldiario.es/euskadi/euskadi/banca-fiare-despega-euskadi-clientes_1_4430091.html

³⁸ Fundación Finanzas Éticas. (2021). Euskadi - Fundación Finanzas Éticas. <https://finanzaseticas.net/euskadi/>, 2025/06/12an kontsultatua

2019ko azaroan Sareen Sarearekin (Euskadiko hirugarren sektoreko 3.500 entitate baino gehiago biltzen dituen sarea) hitzarmena sinatu zuen, gizarte-entitateei produktu espezifikoak (fakturen aurrerakinak, zirkulatzaila etab.) lehentasunezko baldintzetan eskaintzeko xedearekin.³⁹

Euskadin Fiarek proiektu gakoak finantzatu ditu, hala nola Ametxe etxebizitza-kooperatiba proiektua, estatu osoan 2022an zehar gizarte-kredituan 28 milioi euro baino gehiago batu zituen estrategiaren baitan eta ingurumen-jasangarritasunean, kulturen eta etxebizitza kolektiboan arreta berezia jarri du.⁴⁰

Fiarek armamentu-sektorea guztiz baztertzen duela baieztatzen du. Mailegu-eskaerak komite etiko sozialek ebaluatzen dituzte, inpaktua balioztatzen dute eta etikotzat ez dituzten sektoreetako proiektuak albo batera uzten dituzte, hala nola armagintza-industriakoak. Guztiz gardena da, izan ere, mailegu oro erregistro publikoan sartzen dute eta horrela armen ekoizpena edo salmentara finantzaketarik bideratzen ez dela egiaztatu dezakegu. Bankuak argi eta garbi adierazi du «sektore eztabaidagarri guztiak, armak, esaterako, kredituetatik eta inbertsioetik baztertzen dituela».⁴¹

Fiare Banca Éticak bezero partikularrei eta entitateei hastapen etikoak dituzten banku-zerbitzuak bere osotasunean eskaintzen dizkie. Bezero partikularrentzat kontu korranteak, aurrezkiak, epekako gordailuak, zordunketa- eta kreditu-txartelak, nazioko eta nazioarteko transferentziak, online bankua eta banka mugikorra eskaintzen ditu. Enpresei, kooperatibei eta gizarte-erakundeei gizarte-proiektu, etxebizitza kooperatibo, energia berriztagarri, nekazaritza jasagarri, kultura edo gizarteratzerako finantzaketa espezializatua eskaintzen die eta baita dirulaguntzen aurrerakinetarako kreditu-lerroak eta zirkulatzailaren finantzaketa ere.

4.2 COOP57/KOOP57

Coop57/Koop57 bankua ez den arren, lurraldean presentzia duen finantza-zerbitzuen kooperatiba gisa jarduten du. 2015etik Euskadin tokiko sekzioa dauka eta gizarte-ekonomiako entitateak, kooperatibak, kultura edo gizarteratze proiektuak finantzatzea zein asanblada demokratikoak barne hartzen dituen bere eredua darabil.⁴²

Coop57/Koop57k banku lizentziarik gabeko komunitate-finantzaketa zuzenaren aldeko apustua egiten du. Hala, bazkide kolaboratzaileei (norbanakoak eta entitateak) kapital sozialari ekarpenak egiteko aukera eskaintzen die eta aurrezki etikoetarako bideratzaile gisa jarduten du. Funtsak zerbitzuen bazkideak finantzatzera bideratuta daude eta bazkide

³⁹ Sarea, S. (2024.). Fiare Banca Eticarekin dugun hitzarmena eguneratu dugu, EHSSko erakundeei eskainitako baldintzak hobetzeko. Sareen Sarea. <https://sareensarea.eus/eu/albisteak/fiare-banca-eticarekin-dugun-hitzarmena-eguneratu-dugu/>, 2025/06/12an kontsultatua

⁴⁰ El Mundo Financiero (2023). Fiare Banca Ética concedió más de 28 millones de euros en el ámbito social en 2022.. <https://www.elmundofinanciero.com/noticia/107977/empresas/fiare-banca-etica-concedio-mas-de-28-millones-de-euros-en-el-ambito-social-en-2022.html>, 2025/06/12an kontsultatua

⁴¹ Valorsocial. (2024). Fiare Banca Etica cumple 10 años sumando accionistas del bien común. <https://valorsocial.info/fiare-banca-etica-cumple-10-anos-sumando-accionistas-del-bien-comun/>, 2025/06/12an kontsultatua

⁴² Eitb (2016) Koop57. La cooperativa de servicios financieros éticos y solidarios. EITB. <https://www.eitb.eus/es/radio/radio-euskadi/programas/graffiti/detalle/4502052/koop57-la-cooperativa-servicios-financieros-eticos-solidarios/>, 2025/06/12an kontsultatua

horiek ekonomia sozial eta solidarioko entitateak dira. Coop57/Koop57k haien beharretara doitutako finantzaketa eskaintzen die entitateei: inbertsio-eta diruzaintza-maileguak; kreditu-polizak; dirulaguntzen, hitzarmenen eta fakturen aurrerakinak; eta baita etxebizitza kooperatiboko, gizarte-lokaletako eta trantsizio energetikoko proiektuetarako finantzaketa ere. Gainera, bazkideek bulego birtualera sarbidea daukate eta bertan kontuak kudeatu, ekarpenak egin, itzulketak eskatu, mugimenduak ikusi eta datuak eguneratu ditzakete.

4.3 OIKOCREDIT

Oikocredit Euskadi EAEn 2004tik dago, Bilbon laguntza-elkartea sortu zutenetik, alegia. Finantza etikoak sustatzeko eta nazioarteko kooperatibaren aurrean tokiko bazkideak ordezkatzeko xedearekin sortu zuten.⁴³

Oikokreditek garatzen ari diren herrialdeetan inpaktua duten maileguen eta mikromezenasgoaren bidez jarduten du, eta bide horiek EAEn ere irekita daude. Bazkideek kooperatibaren kapital sozialean ekarpenak egiten dituzte eta Afrikan, Asian eta Latinoamerikan mikrofinantza-instituzioak, nekazaritza-kooperatibak, bidezko merkataritzako ekimenak, gizarte-etxebizitza proiektuak edo energia berriztagarriak finantzatzera bideratzen dituzte. Bazkideek kontuak edo txartelak bezalako ohiko banku-produktuak ez dituzten arren, asanbladen eta formakuntza-ekintzen bitartez kooperatiban aktiboki parte hartzen dute.

6. taula: Banka etikoko entitateak EAEn

Entitatea	Ezarpen-urtea	Eredua	Euskadin presentzia eta irismena
Fiare Banca Etica	2014	Kreditu kooperatiba	Bilbon sukurtsala Ohiko banku-jarduna
Coop57/Koop57	2015	Kooperatiba	Lurraldeko sekzioa, gizarte-ekonomia eta tokiko proiektuei laguntza
Oikocredit	2004	Kooperatiba	Bilboko laguntza-elkartea, aktibismoa, mikrokredituak eta mundu mailako eragina

Iturria: geuk egina

⁴³ Oikocredit Euskadi. (2025). Asociación Oikocredit Euskadi: bazkide bihurtu inbertitu eraginarekin. Oikocredit. <https://www.oikocredit.org/eu/inbertitu-eraginarekin/bazkide-bihurtu/asociacion-eus/>

5. ONDORIOAK ETA GOMENDIOAK

ONDORIOAK

- **GEKren eta finantza-praktiken arteko inkoherentzia.** EAEn egoitza duten edo jarduten duten banku gehienek GEK politikak aplikatzen dituztela adierazten dute, hala ere, armamentu-enpresak finantzatzen jarraitzen dute, baita gerrako krimenak egiten dituzten gatazka armatuetan, Yemen edo Palestinan, esaterako, erabiltzen dituztenak ere.
- **«Arma eztabaidagarrietara» mugatutako ikuspegia.** Bazterketa politikak ia nazioarteko hitzarmenak debekatutako armetara (pertsonek kontrako minak, arma kimikoak etab.) baino ez daude bideratuta eta Yemenen edo Gazan bezala ohiko armek gatazketan duten inpaktua alde batera uzten dute.
- **Gardentasun eta irisgarritasun gabezia.** Gehienetan gizartearekiko inbertsio arduratsurako irizpideak eta bazterketa-zerrendak ez dira publikoak ezta ikuskatzeko errazak, hortaz, gizarteak dokumentuak aztertzea zailagoa da.
- **Gerrako krimenetako erantzukidetasuna.** Gerrako krimenetan, hala nola Palestinan eta Yemenen, erabiltzen den armamentua ekoizten duten enpresak finantzatzen dituztenez, finantza-entitateek gatazka horien biktima zibilekin erantzukidetasun etiko eta politikoa dute.
- **Araudiaren ahultasuna.** Europako legezko markoak (IGG irizpideak barne hartuta) interpretaziorako eta nork bere burua erregulatzeko marjina handia ahalbidetzen du, hala, GEK praktikak aurpegia garbitzeko erabiltzea errazten du, *green/socialwashing* gisa edo, gure kasuan, *peacewashing* gisa.

AHOLKUAK

- **Badaude alternatiba etikoak eta bideragarriak dira.** Fiare Banca Ética, Coop57/Koop57 eta Oikocredit bezalako entitateek bakearekin, giza eskubideekin eta jasangarritasunarekin konprometitutako finantza-kudeaketa posible dela erakutsi dute.
- **Armamentu-sektorea guztiz baztertzea.** Banku-entitateek finantzaketa eta inbertsio politikan armamentu enpresa ekoizle edo esportatzaile oro baztertzea txertatu beharko lukete, eta ez soilik «arma eztabaidagarrien» ekoizleak.
- **Gardentasuna eta kontu-ematea.** Banku-entitateek aldian behin baztertutako enpresen zerrendak, ezarritako IGG irizpideak eta armagintzarekin dituzten loturak publikoki eta modu egiaztagarrian argitaratu beharko lituzkete.
- **Erregulazio publikoa indartzea.** Bankuek armagintza-enpresetan inbertitzea esplizituki debekatzeko, botere publikoek finantza-legeriaren erreforma egitea beharrezkoa da.
- **Finantza-hezkuntza kritikoa.** Euskadiko hezkuntza-programetan finantza-etikaren, banka armatuaren eta alternatiba jasagarrien inguruko edukiak txertatzea.

6. ERANTSIAK

7. taula: Armamentu-enpresen zerrenda eta haien jarduera nagusia

Enpresak	Deskribapena
Accenture	Kontsultaritza estrategikoko zerbitzuak eta teknologia- eta kanporatze-zerbitzuak eskaintzen dituen enpresa multinazionala da. Horma birtualentzako kontratu garrantzitsuetan eta Schengen espazioko mugen kontrol-sistemaren (Bisa Informazio Sistema, VIS) garapenean parte hartu du. 2015ean Europako errefuxiatu-krisiarekin ere etekinak lortu zituen, bere sistema biometrikoa ezarri zelako. 2017an Mexiko eta Estatu Batuen arteko mugan segurtasun-agentekak kontratatzen laguntzeko kontratua lortu zuen. Maila handiko sistema teknologikoak mantentzeko eta hobetzeko EU-LISA agentziarekin lankidetzan aritzen da.
AECOM	Nagusiki azpiegitura zibil, garraio, ingurumen, energia, ur eta eraikin sektoreetarako ingeniarietza, diseinu, arkitektura, kontsultaritza tekniko eta proiektu kudeaketa zerbitzuak ematen ditu. Enpresa zenbait ibilgailuren mantenuaz arduratzen da, hala nola ibilgailu militarrenaz. Gerrarako itsaspekoen eraikuntzan funtsezkoa da (Los Angeles, Seawolf, Ohio, Virginia eta Columbia ereduak). Horrez gain, AEBko Segurtasun Saileko agentziei software diseinu eta logistika zerbitzuak ematen dizkie eta zibersegurtasunean Converged Resilience bere softwarearekin lan egiten du. Era berean, Afganistan bezalako gatazka armatuko eremuetan sostengua eman du.
Aernnova	Jarduera nagusizat diseinua, ingeniarietza eta aeroegituren eta haien osagaien (hala nola hegoak, egonkorgailuak, fuselajea) ekoizpena dira. Horrez gain, hegazkin komertzial, helikoptero eta aireontzi militarrentzako egiaztapen-zerbitzuetan, muntaietan, mantenuan eta sostenguan lan egiten du. Industria aeroespazialean Tier 1 (hornitzaile nagusia) lekua dauka, izan ere, Airbus, Boeing, Embraer, Bombardier eta Sikorsky bezalako ekoizleen hornitzailea da. Horrez gain, aireontzi militarrentzako osagaiak ekoizten ditu.
Aerojet Rocketdyne	Suziri, espazio-ontzi eta bestelako espazio-ibilgailuentzako propulzio eta energia sistemak; misil estrategikoak; misilen kontrako defentsak; sistema taktikoak; eta armamentu-sistemak eskaintzen dituen L3-Harris enpresaren baitan dago. Espazio-aroaren hasieratik, bere propulzio-sistemak AEBko espazio- eta misil-programa nagusi ia guztietan izan dira.
Airbus	Enpresa transeuroparra da, Herbehereetan du egoitza eta jabetza frantses, alemaniar eta espainiarrekoa da. Espainian eta Europan borroka-hegazkin ekoizle nagusia da eta, Boeingen ostean, munduko bigarren ekoizle aeronautikoa. Gerrako hegazkin eta helikopteroen, eta tripulatu gabeko aireontzien ekoizpenean jarduten duten bi sail dauzka. Europan bere aireontziak lurreko eta itsasoko mugak patruilatzeko erabiltzen dira eta Frontexen operazioetan (hala nola Greziako Poseidon) eta Sophia operazioan (EU NAVFOR MED) parte hartu izan dute. Haren produktuen artean CN-235 hegazkina (VIGMA-D4 bertsioa) eta NH-90 NFH helikopteroa (NH Industriesen bitartez Leonardorekin patzueragoan) daude. Saudi Arabiako armadarako C-295 eta A-330 hegazkinak esportatu dituzte.
Aselsan	Turkiako defentsa-elektronikan enpresa liderra da eta lurreko, itsasoko eta aireko plataformentzako sistema aurreratuak garatu eta ekoizten ditu. Jarduera nagusien artean zaingo eta gerra elektronikoko sistemak edo jaurtigai gidatuak, radarrak eta ibilgailu militarren sentsoreak eta modernizazioa daude.
Atos	Kontrol, segurtasun, zibersegurtasun eta superkonputazio sistema digitaletan espezializatutako enpresa frantsesa da. Espainia hegoaldeko mugan Kanpo Zaintzarako Sistema Integratua (SIVE, <i>Sistema Integrado de Vigilancia Exterior</i>) mantentzeko hainbat kontratu izan ditu eta radarrak, sentsoreak, eguneko kamerak eta kamera infragorriak bezalako ekipoak erabili ditu. Ezagutza-, kontrol- eta zaingo-sistema informatikoak ere hornitzen ditu, aireontzi, itsasontzi eta ibilgailu blindatuetan borrokatzeko ahalmenarekin.
BAE Systems	Ibilgailu blindatuak, ontziak, misilak, sentsoreak eta baita arma nuklearrak ere ekoizten ditu. Pertsonak eta misilak garraiatzeko ibilgailu blindatuak (Caiman eta M-992, eta WGU-59 APKWS, hurrenez hurren) esportatu ditu. Horrez gain, gerrako krimen gisa aztertutako erasoetan fosforo zuriko jaurtigaiekin erabilitako M109-52 obusekin lotura dauka. Airbus eta Leonardorekin batera, MBDA Missile Systems merkataritza-aliantzaren baitan dago.

Boeing	Airbusen ostean, munduko bigarren ekoizle aeronautikoa da. Enpresa honek JDAM kitak ekoizten ditu eta horrela General Dynamicsen helburu orokorreko bonbak bonba gidatu (esaterako, GBU-38, GBU-32 eta GBU-31) bihurtzen ditu. Garraio-hegazkin astunak esportatu ditu, hala nola C-17A Globemaster-3. Boeingek 3.700 milioi dolar baino gehiagoko finantzaketa jaso du eta Israelentzako arma-hornitzaile nagusietako bat da. <i>In situ</i> filialak aireko tripulatu gabeko ibilgailu (drone) armatuak ekoizten ditu.
BWX Technologies	Energia nuklearrean, industria aeroespazialean eta defentsan, manufakturan eta ingeniari-taldeen esperientziatik ezaguna da. AEBn, Kanadan eta Erresuma Batuan jarduten du eta enpresak funtsezko rola dauka gobernuetako zein merkataritzako sektore nuklearrean.
Dassault	Frantziako armamentu-enpresa nagusietako bat da. Bere produktu nagusia Frantziako armadako Rafale borroka-hegazkinak dira eta, besteak beste, Qatar, Serbia, India eta Arabiar Emirerri Batuetara esportatzen ditu.
Elbit Systems	Israelgo armadaren hornitzaile nagusietako bat da. Itsaspekoak, aireontziak eta gerrako ontziak bezalako ibilgailu mota desberdinen, elektronika militarreko-sistemen eta adimen-sistemen ekoizpenean espezializatutako Israelgo armagintza-enpresa da. Horrez gain, patruilarako lurreko ibilgailuak tripulatu gabeko ibilgailu bihurtzeko teknologiak garatzen ditu eta Hermes droneak ekoizten ditu. IMI Systems enpresa Elbit Systemsen filiala da.
Embraer	Industria aeroespazialean liderra den Brasilgo enpresa da, arlo zibil zein militarreko aireontzien eta sistema aeronautikoen diseinuan, ekoizpenean eta sostenguan espezializatua.
EME	Tiro-sistematarako eta borroka-ibilgailuetarako osagaiak eta plataforma militarrek ekoizten ditu. Indrak eta SEPIk partaidetza dute eta sektoreko enpresa handiekin lankidetzan aritzen da, hala nola Indra, Airbus, Rheinmetall, Elbit Systems edo Raytheonekin.
Fecsa	Defentsako enpresa-sektorean parte hartzen duen ehungintza militarreko enpresa.
Fincantieri	Italian egoitza duen munduko ontzigintza-talde handienetakoa da. Ontzi mota ugariaren eraikuntzan espezializatua dago, hala nola gerraontzi eta itsaspekoetan.
Fluor	Zenbait indar armatuen egiturazko ahalmena areagotzeko sostengu-zerbitzuak ematen ditu, esaterako, logistikaren hornikuntza eta kanpamentu nagusien eraikuntza. Horrez gain, arma nuklearrak biltze-erakundeak eta mantentzeko zentroak eraikitzen ditu.
General Dynamics	Sektore aeroespazialeko eta defentsako enpresa estatubatuarra da, eta mota guztietako lurreko ibilgailuak, aireontziak, itsasontziak, elektronika eta adimen militarreko sistemak, arma arinak, lehergaiak eta arma nuklearrak ekoizten ditu. Saudi Arabiara M-1A2S gerra gurdiak esportatu ditu. Estatu Batuetako industria militarrean egituraren eragin handieneko enpresetako bat da. Espainiako filialak, Santa Bárbara, jaurtigaia, artilleria eta blindatuak ekoizten ditu. Mark-80 segidako helburu orokorreko bonbak ekoizten ditu eta arma nuklearren industrian munduko 25 enpresa garrantzitsuenen artean dago.
Grupo Eulen (edo Eulen)	Bere zerbitzuen artean segurtasuna eta zaingoa, mediku-arreta, garbiketa, lorezaintza eta mantenu tekniko-legala daude. Ceuta eta Melillako muga-perimetroetako instalazioen mantenuan ere parte hartzen du. Espainiako muga-kontrolaren egitura mantentzeko hainbat kontratu jaso ditu, bereziki Ceuta eta Melillako Etorikinen Aldi Baterako Egoitza Zentroetan (CETI, <i>Centros de Estancia Temporal de Inmigrantes</i>).
Honeywell (edo Honeywell International)	Sistema aeroespazialeko eta defentsa-sistemak garatzen dituen enpresa estatubatuarra da, besteak beste, motoreak, abionika, sateliteen bitarteko komunikazioa eta gerra elektronikoko teknologiak. Berriki CAES erosi eta sektore militarrean presentzia areagotu zuen, izan ere, sentore eta radarretan espezializatua dago eta dronen multzoak neutralizatzeko sistemak garatu ditu. Halaber, EBK finantzatutako defentsa-proiektuetan parte hartzen du.
IMI Systems	Elbit Systemsen filiala eta Israelgo armadaren hornitzaile nagusietako bat da. Itsaspekoak, aireontziak eta gerrako ontziak bezalako ibilgailu mota desberdinen, elektronika militarreko sistemen eta adimen-sistemen ekoizpenean espezializatutako Israelgo armagintza-enpresa da.
Indra	Multinazional espainiarra da eta, bestelako muga-kontrol eta -zaingo produktuen artean, tiro-sistemetan, misiletan, hegazkinetan, ontzi militarretan eta radarretan erabiltzen den teknologia militarra garatzen du. Espainiako hegoaldeko mugan muga-perimetroak instalatzeko kontratista nagusietako bat da. Eurosur sistema indartzeko Perseus proiektuaren koordinatzailea da eta migratzaile-zaingorako Sea Horse Network programa garatu zuen. Defentsa-industrian, Israelgo eta Estatu Batuetako enprekin batera Dragón 8x8 ibilgailua ekoizten duen TESS Defence patzuegoan parte hartzen du.

Jacobs Engineering	Defentsa sektorean, indar armatuei eta gobernuko agentziei laguntza integrala ematen die, itsaspeko eta sateliteak bezalako sistema militarren diseinutik eta eraikuntzatik abiatuta, lurreko ibilgailuen, base militarren, radar estazioen eta operazio-zentroen mantenura arte, hala, segurtasunean eta operazioen eraginkortasunean laguntza ematen du.
Leonardo	Arma sistemak, jaurtigaiak eta ibilgailu militarrek ekoizten ditu. Egiptori eta Israeli aireontzi militarrek saldu dizkio. Bere helikoptero militarrek Operación Sophia eta Mare Nostrum bezalako misioetan Mediterraneoan patruilatzen dute. Halaber, bere Falco dronearekin itsas-zaingorako zerbitzuak ematen ditu eta satelite-behaketaren bidezko muga-kontrolerako proiektuetan (Telespazio, Eurosur) parte hartzen du. Arma nuklearren industriako 25 enpresa garrantzitsuenetako bat da. Oto Melara 76/62 ontzi-kanoia ere ekoizten du, Israelgo armadak Gazan erabilitakoa.
Maxam	2022ra arte Espainiako lehergai militarren ekoizle nagusietako bat izan da, Explosivos Alaveses, Expal, filialaren bitartez. Enpresa horrek jaurtigaiak, arma-sistemak, ibilgailuen mantenua eta aireontziak ekoizten ditu. 2022ko azaroan, Maxamek Rheinmetall talde alemaniarri Expal saldu zion 1.200 milioi euroren truke eta bere jarduera meatzaritzara eta lehergai zibiletara bideratu zuen.
MTU Friedrichshafen (Rolls-Royce-ren jabetzakoa)	Hegazkin militarrentzako motorrak ekoizten dituen Rolls-Royce enpresa britainiarren jabetzako enpresa alemaniarra da. Horrez gain, ITP Aero enpresa espainiarra erosi zuenez gero, aireontzien osagaiak eta motoreak ere ekoizten ditu. Munduko arma nuklearren industriako 25 enpresa garrantzitsuenetako bat da.
Navantia	Ontziak, korbetak, fragatak, ontzi-patruilariak eta itsaspekoak diseinatzeko eta eraikitzen dituen ekoizpen militarra bideratutako enpresa publiko espainiarra da. F100, F310, Alfa 3000, Alfa 4000 fragatak, Scorpene itsaspekoak eta Avante ontzi-patruilariak ekoizti ditu. Saudi Arabiarentzat bost Avante-2200 fragata eraiki ditu. Navantia % 100 Espainiako estatuaren jabetzakoa da.
Northrop Grumman	Aireontzi militarren ekoizpen-lanak egiten ditu, hala nola E-2D Hawkeye alerta goiztiarreko hegazkinak eta sentsore sistemak (APG-83 SABR eta APG-78 Longbow radarak).
Oesia	Erabilera dualeko ingeniartza teknologiko eta industrialeko multinazional espainiarra da eta konponbide digitaletan, zibersegurtasunean, komunikazio seguruetan eta sistema taktikoetan espezializatuta dago. Defentsa-sektoreko hitzarmen nabarmenen artean, Rafael enpresa israeldarrarekin duen aliantza teknologikoa dago, izan ere, Espainiako Dragón 8x8 programan erantsitako eta Rafaelek garatutako 30 mm-ko dorre guztietan Orison kamera txertatzeko estrategikoa izan da.
Oshkosh Corp (Oshkosh Defense saila barne hartuta)	Ibilgailu militarren diseinuan eta eraikuntzan espezializatutako industria-enpresa estatubatuarra da. Funtzio anitzeko eta gerrarako ibilgailu taktiko arinak (JLTV / L-ATV) eta ibilgailu taktiko ertainak (FMTV) ekoizten ditu. Horrez gain, Eitan ibilgailu blindatu berrientzako ehunka kasko egiten ditu. Munduko armagintza-enpresa handienen zerrendan 49. postuan dago, eta ibilgailu blindatuen eta defentsa-sistemen ekoizpenean nabarmentzen da. Bere ibilgailuak, hala nola Namer 1500 edo Eitan, Gazako lurreko inbasioan erabili dituzte.
Raytheon Technologies (edo Raytheon zein RTX)	Yemenen eta Gazan zibilen kontrako erasoetan erabilitako bonba gidatuen ekoizlea da, hala nola GBU-24 Paveway eta GBU-12 Paveway bonbena. Bere filiala Pratt & Whitney Canada da. Israelekin batera garapen militarreko programa bateratuetan parte hartzen du.
Rheinmetall (edo Rheinmetall AG)	Expal, Espainiako jaurtigai-ekoizle nagusietako bat, erosi zuen defentsa-enpresa alemaniar erraldoia da. Israelgo armadarentzako armak ekoizten eta saltzen ditu eta Rheinmetall Expal Munitions bere filialak Espainian zenbait fabrika ditu. Rh-120 tankeen eta M109-52 obusen jaurtigaiak ekoizten ditu eta ibilgailu horiek Gazako genozidiorako erabili dituztela identifikatu dute.
Rolls-Royce	Potentzia- eta propulsiio-konponbideetan liderra den multinazional britainiarra da, zeinak sektore aeroespazialean, defentsan, ontzigintzan eta potentzia-sistemetan ezinbestekoak diren. Defentsan, borroka-hegazkinerako motoreak (EJ-200, F-35B), WM-30 ontzi-turbinak eta Marina Errealerako itsaspeko erreaktoreak hornitzen ditu, eta AUKUS azken belaunaldiko programan, SSN-AUKUSen, parte hartzen du.
Saab	Defentsan eta segurtasunean espezializatutako enpresa suediarra da. Teknologia handiko borroka-hegazkinak eta misilak ekoizten ditu eta lau arlo handitan antolatuta dago: Aeronautics, hegazkin militarrek, droneak eta osagaiak diseinatzeko eta ekoizten ditu; Dynamics, lurreko arma-sistemak eta misilak garatzen eta ekoizten ditu; Surveillance, radar, gerra elektronikoa eta C4I konponbideetara bideratuta dago; eta Kockums, itsaspekoak, korbetak eta gerraontziak eraikitzen ditu.

Safran	Teknologia aeroespazial militarreko enpresa frantsesa da. Safran Electronics & Defense bere filialak misilak ekoizten ditu. Morpho, bere bigarren mailako enpresa izan ohi zena, identifikazio biometrikora eta muga-kontrol sistemetara bideratuta zegoen.
Sapa	Tankeentzako, besteak beste Pizarro blindatuentzako, motorren osagaiak ekoizten dituen euskal enpresa.
Serco	Gobernuei eta indar armatuei laguntza-zerbitzuak eskaintzen dizkio, Erresuma Batuan nagusiki. Defentsa arloan, itsas-operazioak kudeatzen ditu.
Sidenor	Navantiako gerraontziak eraikitze ezinbestekoa den altzairua ekoizten duen enpresa da eta IMI Israelgo industria militarri ere altzairua hornitu dio.
Thales	Defentsa- eta segurtasun-teknologian espezializatutako enpresa frantsesa da, nagusiki komunikazio militarreko sistemetan, zibersegurtasunean, radarretan eta zaingoan. Eurosur bezalako mugak zaintzeko proiektuetan parte hartu du eta itsas-zaingo sistemak garatzen ditu, droneak barne. Arma nuklearren industriarekin loturak dituen enpresa nagusien artean ere badago.

8. taula: EAEn jarduten duten banku nagusien defentsa-araudien laburpena

Finantza-entitateak	Entitateen GEK politikak txertatzen dituen elementuak
BBVA - BANCO BILBAO VIZCAYA ARGENTARIA, S.A.	- Armamentua ekoizten duten enpresen bazterketa-zerrenda - Arma eztabaidagarriak - Pertsonen kontrako minak - Barreiatze jaurtigaiak - Arma kimikoak - Arma biologikoak - Arma nuklearrak - Fosforo zuriko jaurtigaiak - Pobretutako uranioko jaurtigaiak - Arma Nuklearrak Ez Ugaritzeko Ituna sinatu edo betetzen ez duten herrialdeetan arma nuklearren edota horien osagaien ekoizpenean edo salerosketan aritzen diren enpresak - Beharrezko esportazio-baimena ez daukaten enpresak - NBEren, EBren edo AEBren arma-blokea duten herrialdeei edo taldeei armamentua saltzen dieten enpresak - Herrialdeen segurtasuna, bakea, defentsa eta egonkortasuna arriskuan jarri dezaketen produktuak; helmuga herrialdean gatazka armatuak eragin edo dauden tentsioak areagotu ditzaketen produktuak; edo giza eskubideak urratzeko arrisku handia daukaten produktuak - Bitartekariekin salerosketa operazioak - Azken erabiltzaile gisa erakunde publiko bat edo batez ere kapital publikoa duten enpresa bat ez daukaten operazioak - Beste herrialde batzuk erasotzeko edo indarrean lurraldearen aldarrikapena inposatzeko produktuen finantzaketa; betiere, herrialdeak terrorismoaren aurrean daukan jarrera, bere aliantzen izaera eta nazioarteko zuzenbidearekiko errespetua kontuan izanda
BANCA POPOLARE ETICA SCPA, SE	- Ez du armen ekoizpena finantzatzen - Armamentua ekoizten duten enpresen bazterketa-zerrenda
Grupo Caja Rural (Nafarroako Rural Kutxa S.C.C. barne hartuta)	Daturik gabe
Kutxabank S.A.	Arma eztabaidagarriak

Laboral Kutxa - Caja Laboral Popular Kreditu Koop.	Arma eztabaidagarriak
Abanca Corporación Bancaria S.A.	Daturik gabe
CAIXABANK, S.A.	- Armamentu-helburuekin erabili daitekeen teknologiararen (bi erabilerako teknologia) ekoizpena baztertzen du - Arma eztabaidagarriak - Pertsonen kontrako minak - Barreiatze jaurtigaiak - Arma kimikoak - Arma biologikoak - Arma nuklearrak - Fosforo zuriko jaurtigaiak - Pobretutako uranioko jaurtigaiak - Arma Nuklearrak Ez Ugartzeko Ituna sinatu edo betetzen ez duten herrialdeetan arma nuklearren edota horien osagaien ekoizpenean edo salerosketan aritzen diren enpresak - NBEren, EBren edo AEBren arma-blokea duten herrialdeei edo taldeei armamentua saltzen dieten enpresak - Herrialdeen segurtasuna, bakea, defentsa eta egonkortasuna arriskuan jarri dezaketen produktuak; helmuga herrialdean gatazka armatuak eragin edo dauden tentsioak areagotu ditzaketen produktuak; edo giza eskubideak urratzeko arrisku handia daukaten produktuak - Bitartekariekin salerosketa operazioak - Azken erabiltzaile gisa erakunde publiko bat edo batez ere kapital publikoa duten enpresa bat ez daukaten operazioak - Bere helburutik desbideratu daitezkeela susmoak izateko arrazoi handiak sortzen dituzten produktuak - Beste herrialde batzuk erasotzeko edo indarrean lurraldearen aldarrikapena inposatzeko produktuen finantzaketa; betiere, herrialdeak terrorismoaren aurrean daukan jarrera, bere aliantzen izaera eta nazioarteko zuzenbidearekiko errespetua kontuan izanda
BANCA MARCH, S.A.	- Zuzeneko arma-materialaren salmenta baztertzen du, hala nola arma-sistemak edota neurri egingarriko egiturazko osagaiak eta zuzenean armekin lotutako produktuak - Zuzenean armagintzan aritzen ez diren defentsa sektorearekin lotutako konpainiak ez ditu baztertuko - Arma eztabaidagarriak - Pertsonen kontrako minak - Arma kimikoak - Arma biologikoak
BANCO DE SABADELL, S.A.	- Arma eztabaidagarriak - Pertsonen kontrako minak - Barreiatze jaurtigaiak - Arma kimikoak - Arma biologikoak - Arma nuklearrak - NBEren, EBren edo AEBren arma-blokea duten herrialdeei edo taldeei armamentua saltzen dieten enpresak - Herrialdeen segurtasuna, bakea, defentsa eta egonkortasuna arriskuan jarri dezaketen produktuak; helmuga herrialdean gatazka armatuak eragin edo dauden tentsioak areagotu ditzaketen produktuak; edo giza eskubideak urratzeko arrisku handia daukaten produktuak - Beste herrialde batzuk erasotzeko edo indarrean lurraldearen aldarrikapena inposatzeko produktuen finantzaketa; betiere, herrialdeak terrorismoaren aurrean daukan jarrera, bere aliantzen izaera eta nazioarteko zuzenbidearekiko errespetua kontuan izanda

Banco Santander S.A.	Armamentua ekoizten duten enpresen bazterketa-zerrenda Armamentu-helburuekin erabili daitekeen teknologiaren (bi erabilerako teknologia ekoizpena baztertzen du - Pertsonen kontrako minak - Barreiatze jaurtigaiak - Arma kimikoak - Arma biologikoak - Arma nuklearrak - Pobretutako uranioko jaurtigaiak - Arma Nuklearrak Ez Ugaritzeko Ituna sinatu edo betetzen ez duten herrialdeetan arma nuklearren edota horien osagaien ekoizpenean edo salerosketan aritzen diren enpresak - Giza eskubideen inguruko NBERen tresna juridiko nagusiak berretsi ez dituzten herrialdeak - Financial Action Task Force-k identifikatuta, kapitalak zuritzea saihesteko kooperatzen ez duten herrialdeen edo lurraldeen zerrendan txertatutako herrialdeak - Giza eskubideak urratzeagatik edo barne-errepresioagatik NBEk edo EBk isuna jarritako herrialdeak, Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsala, Eskubide Zibil eta Politikoen Nazioarteko Ituna edo Haurren eskubideei buruzko hautazko Protokoloa, gatazka armatuetan haurren parte-hartzeari dagokionez, kontuan izanda - Herrialdeen segurtasuna, bakea, defentsa eta egonkortasuna arriskuan jarri dezaketen produktuak; helmuga herrialdean gatazka armatuak eragin edo dauden tentsioak areagotu ditzaketen produktuak; edo giza eskubideak urratzeko arrisku handia daukaten produktuak - Bere helburutik desbideratu daitezkeela susmoak izateko arrazoi handiak sortzen dituzten produktuak - Beste herrialde batzuk erasotzeko edo indarrean lurraldearen aldarrikapena inposatzeko produktuen finantzaketa; betiere, herrialdeak terrorismoaren aurrean daukan jarrera, bere aliantzen izaera eta nazioarteko zuzenbidearekiko errespetua kontuan izanda
BANKINTER, S.A.	- Armamentua ekoizten duten enpresen bazterketa-zerrenda - Pertsonen kontrako minak - Barreiatze jaurtigaiak - Arma kimikoak - Arma biologikoak - Pobretutako uranioko jaurtigaiak
DEUTSCHE BANK, S.A.E.	- Arma eztabaidagarriak - Pertsonen kontrako minak - Barreiatze jaurtigaiak - Arma kimikoak - Arma biologikoak - Arma nuklearrak
IBERCAJA BANCO, S.A.	- Arma eztabaidagarriak - Pertsonen kontrako minak - Barreiatze jaurtigaiak - Arma kimikoak - Arma biologikoak
ING BANK, N.V. S.E.	- Segurtasun pribatuko enpresak - Armamentu arina - Hornidura-kontratu militarrik - Arma eztabaidagarriak - Pertsonen kontrako minak - Barreiatze jaurtigaiak - Arma kimikoak - Arma biologikoak - Arma nuklearrak - Fosforo zuriko jaurtigaiak - Pobretutako uranioko jaurtigaiak - Arma Nuklearrak Ez Ugaritzeko Ituna sinatu edo betetzen ez duten herrialdeetan arma nuklearren edota horien osagaien ekoizpenean edo salerosketan aritzen diren enpresak

UNICAJA BANCO, S.A.	Daturik gabe
TRIODOS BANK, N.V., S.E.	- Armen ekoizpena, salmenta eta armekin lotutako zerbitzuak - Ez du armen ekoizpena finantzatzen
RENTA 4 BANCO, S.A.	Daturik gabe

Iturria: geuk egina, *Informe Radiografía de la Banca Armada a la Comunitat Valenciana 2022* oinarri hartuta

bancaarmada.org

Setem

www.setem.org/euskadi
[@setemhegohaizea](https://twitter.com/setemhegohaizea)